

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β'.
ΑΡΙΘ. 19

Ἐν Πειραιεὶ Νοέμβριος
1884

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
Α. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

(ὑπὸ Δ. Πετρίτσου, διδάκτορος τῶ νομ.)

ΜΑΡΚΟΥ ΡΕΝΙΕΡΗ

Ἱστορικὰ μελέται

Ο ΕΛΛΗΝ ΠΑΠΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ε'.

Τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ ἐν Βασιλεῖα Σύνοδος.

Τὸ τελευταῖον ἐκδοθὲν ἔργον τοῦ Κ. Μάρκου Ρενιέρη ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν δύναται δικαίως νὰ θεωρηθῆ κρᾶτιστον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πόνημα τιμῶν τὰ μέγιστα καὶ εἰς ὑψηλὸν ἀνάγον βαθμὸν τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Προῖόν πολυμαθείας ἱστορικῆς θαυμαστῆς, ἔργον μελέτης ἐμβριθοῦς καὶ ὄντως σοφῆς, θέμα ἔχει λίαν διαφέρον παντὶ μὲν λογίῳ, ἰδίᾳ δὲ τῷ Ἕλλητι. Πραγματεύεται δὲ τοῦτο ὁ κλεινὸς συγγραφεὺς μετὰ τσαύτης χάριτος λόγου μεθ' ὅσης καὶ δεινότητος ἱστορικῆς, ἐναποτυπώσας καὶ εἰς τὸ προκείμενον ἔργον τὴν ἰδίαν σφραγίδα τῆς πολυμαθείας, τῆς βαθυνοίας καὶ τῆς ἀττικῆς γλαφυρότητος ἧτις χαρακτηρίζει καὶ τὰ προηγούμενα ἱστορικὰ καὶ ἄλλα φιλοπονήματα τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ.

Δυστυχῶς ἔργα τοιαῦτα παρ' ἡμῖν, ἐὰν μὴ παρέρχωνται σχεδὸν ἀπαράτρητα, ἐν στενωπῶν βεβαίως κύκλῳ ἀναγνωστῶν καθίστανται ἐκ τοῦ συνεγγυς γνωστῶν, μόλις ἀξιῶνται εὐφήμου μνείας παρὰ φίλου τινὸς καλάμου, πόρρω δ' ἀπέχουσι τοῦ νὰ ἐξεγείρωσιν ἐν τοῖς πολλοῖς τῶν λογίων τὸ πυρετῶδες ἐκείνο διαφέρον τὸ ὅποιον εἶναι ἤδη ὁ ἀσφαλὴς κληρὸς τῶσων ἄλλων ἐφημέρων προϊόντων καλάμων ὅπως μὲν ἀδοκίμων, ἀλλ' εἰδότεων ἄριστα τὴν τέχνην τοῦ θέλγειν καὶ μὴ ὠφελεῖν, οὐ σπανίως δὲ καὶ τοῦ διαστρέφειν τὸν νοῦν καὶ

τὴν καρδίαν διαφθεῖρειν οὕτω δὲ ὁ συγγραφεὺς ἔργου δοκίμου, πολλὰ μὲν πονήσας, οὐχὶ δ' ἐλάττω δαπανήσας, ἀμειβεται ἐπὶ τέλους διὰ παγερῆς πρὸς τὸ φιλοπόνημα αὐτοῦ ἀδιαφορίας, ἧτις εἰς πᾶν ἄλλο βεβαίως δύναται νὰ συντελέσῃ ἢ εἰς τὸ νὰ ὑποθερμάνῃ καὶ ἀναζωπυρήσῃ τὸν ἐπαινετὸν καὶ κοινωφελῆ αὐτοῦ ζῆλον. Τοῦτο δὲν διατάζομεν ν' ἀναγράψωμεν ὡς αὐτόχρημα ἔθνικόν δυστύχημα.

Ἐν μέσῳ τοιούτων συγγραφικῶν, ὡς εἰπεῖν, περιστάσεων, φρονοῦμεν ὅτι ἐπιβάλλεται τὸ καθῆκον εἰς τὸν εὐτυχῆσαντα νὰ μελετήσῃ ἔργον, οἷον τὸ περὶ οὗ λόγος, νὰ καταδείξῃ εἰς τὸ κοινὸν τῶν λογίων, ὡς κάλλιον δύναται, ὅποια ἡ ἀξία αὐτοῦ, συντελῶν οὕτως εἰς τὴν διάδοσιν αὐτοῦ. Καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο τυγχάνει διττόν, καθῆκον πρὸς τὰ γράμματα, πρὸς τὴν ἐπιστήμην, καθῆκον δὲ καὶ πρὸς τὸν συγγραφεῖα πρὸς ὃν ἀπονέμεται οὕτω δικαιοσύνη τις. Δικαιοσύνη δ' ὀφείλεται τῶσφ μᾶλλον ὅσφ ὀλίγιστα εἰσὶ παρ' ἡμῖν οἱ περὶ τὰ γράμματα ἀσχολούμενοι ἐξ ἄγνοῦ πρὸς ταῦτα ἔρωτος, οἱ τὴν ἐπιστήμην θεραπεύοντες χάριν τῆς ἐπιστήμης καὶ μόνης. Ἀναφέροντες τὸ συμβαῖνον, δὲν ἐξετάζομεν δὲ τοῦτου τὰ αἴτια.

Δὲν προτιθέμεθα νὰ γράψωμεν κρίσιν τοῦ ἔργου ὅπερ ἐξ εὐνοίας ὁ συγγραφεὺς παρέσχεν ἡμῖν εἰς ἀνάγνωσιν. Ἐπιχείρημα τοιοῦτον, ὅπως δυσανάλογον πρὸς τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυναμεις, ἤθελεν εὐλόγως ἐξελεγχθῆ ἔργον παράτολμον καὶ αὐτόχρημα μαρόν. Σκοπὸς ἡμῶν εἶναι, συνοψίζοντες ὡς οἷον τε ἀκριβῶς τὴν προκειμένην συγγραφὴν, νὰ ποιήσωμεν ἀπλῶς γνωστὴν τὴν ὕλην αὐτῆς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ἐξελιπόντες δὲ τοιουτοτρόπως εἰς τὰς ὀψεις τοῦ λογίου καινοῦ τὴν ὑπὸ καλλιτέχνου συγγραφῆως ἐξεργασθεῖσαν ταύτην εἰκόνα ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς περιόδου, νὰ καταδείξωμεν πλήρες τὸ διαφέρον

του υπό μελέτην θέματος. Ἡ περιορισμένη δ' αὕτη ἐργασία ἡμῶν ἐξεῖ ἴσως καὶ τὸδε τὸ εὐκταῖον ἀποτέλεσμα νὰ παρορμήσῃ τὸν ἰκανὸν εἰς ἐπιχειρήσιν σοφῆς ἀναλύσεως οἷας διακαίουται νὰ τύχῃ τὸ πάντως ἀξιόλογον τοῦτο ἱστορικὸν πόνημα.

Εἰς δύο μέρη διήρηται ἡ προκειμένη συγγραφή καὶ τοῦ μὲν α', ὑποδιαϊρουμένου εἰς ἑνεκακίδεκα κεφάλαια, ὑποκείμενον ἐστὶν ὁ Ἕλληνας Πάπας 'Αλέξανδρος Ε', τὸ δὲ β', ἐπιγραφὴν φέρει «Τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ ἐν Βασιλείᾳ σύνοδος» καὶ σύγκειται ἐκ κεφαλαίων ἑκακίδεκα. Ἡ ὅλη δὲ συγγραφή περιλαμβάνει περίοδον χρόνου ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ ἰδ' αἰῶνος καὶ λήγουσαν ἀκριβῶς κατὰ τὸ 1439 ἔτος, καθ' ὃ (τὴν 6 ἰουλίου) ὑπεγράφη ἐν Φλωρεντίᾳ ὁ περιβόητος ὄρος δι' οὐ ἀνατολὴ καὶ Δύσις, ἐν οἰκουμένην συνόδῳ δ' ἦθεν συνηγμένοι, ὠμολόγουν τὸν β' ἡμίσεος ἀρχιερέα διάδοχον τοῦ Πέτρου καὶ ἀληθῆ τοποτηρητὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας κεφαλὴν.

Ἐνδιατρίψωμεν περὶ τὸ πρῶτον μέρος.

Κατάρχεται ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἀρηγοῦμενος γλαφυρώτατα πῶς παῖς ὄρφανός ὁ Πέτρος Φιλάρης ἢ Φιλάρετος, ἐκ Καρῶν, χωριδίου τῆς Κρήτης, (γεννηθεὶς περὶ τὸ 1340), ἄμειρος πάσης προστασίας καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τὸν ἄριστον ἐπαιτῶν, ἐξεπαιδευθὴν ἐν τοῖς τότε ἀκμάζουσι κέντροις τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν φῶτων, πρῶτον μὲν ἐν Παταύῳ τῆς Ἰταλίας, ἀκροασάμενος θεολογικῶν μαθημάτων ἐν τῷ τῆς πόλεως ἐκείνης πανεπιστημίῳ, εἶτα δὲ πρὸς μείζονα τελειοποίησιν περὶ τὰ ἱερά γράμματα μεταβὰς εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ὁξωνίας καὶ ἐτι εἰς τὸ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ οὐ μόνον ἔτυχε τοῦ διδακτορικοῦ πτυχίου, ἀλλὰ καὶ ὡς καθηγητῆς ἐδίδαξε.

Μοναχὸς φραγκικανός, ἀπεστάλη κατόπιν παρὰ τοῦ ἰδίου τάγματος, θελήσαντος οὗτω νὰ χρησιμοποιοῦν ἐπὶ μᾶλλον καὶ δὴ ἐν σταδίῳ πρακτικωτέρῳ τὰς γνώσεις, τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἕλληνος μοναχοῦ, εἰς Βοημίαν καὶ Λεχίαν πρὸς κήρυξιν τοῦ εὐαγγελίου καὶ διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τοῖς σλαυικοῖς πληθυσμοῖς.

Ὁ Πέτρος ἐπανήλθεν εἰς Ἰταλίαν ἔχων φήμην μεγίστου θεολόγου, ἐξόχου φιλοσόφου καὶ εὐγλώττου βήτορος, προσληφθεὶς δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Λομβαρδίας Ἰωάννου Βισκόντου, ὅς περὶ πολλοῦ ἐποίει τὴν συναναστροφὴν πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, καὶ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ κτησάμενος ἐχειροτονήθη διὰ τῆς προστασίας τοῦ ἐπίσκοπος Πλακεντίας. Ὅτε δὲ ὁ Βισκόντης, κύριος γενόμενος τῆς ὅλης Λομβαρδίας διενεόθη νὰ γίνῃ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, σύμβουλον καὶ συμπράκτορα εἰς διάπραξιν τῶν μεγάλων αὐτοῦ σχεδίων κατέστησε τὸν Πέτρον ἐν ᾧ εὕρισκε σοφίαν καὶ εὐγλωττίαν μετὰ πολιτικῆς συνέσεως καὶ ἐπιτηδειότητος.

Ἰδρύσας ὁ Ἰωάννης Βισκόντης ἐν τῇ βορείῳ καὶ τῇ μέσῃ

Ἰταλίᾳ τὸ ἰσχυρότατον τῶν τῆς χερσονήσου κρατῶν, περιλαμβάνον τριακονταπέντε ἐπισήμους πόλεις τῆς Ἰταλίας, δὲν ἐπαύσατο μεταχειριζόμενος τὸν Πέτρον εἰς σπουδαίας ὑπηρεσίας, ἰδίως ἀνατιθεὶς εἰς αὐτὸν διοικήσιν πόλεων ἢ πέμπων αὐτὸν πρεσβευτὴν πρὸς τὰς ἰταλικὰς πολιτείας· εἰς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων ὁ Πέτρος διὰ τῆς παρὰ τῷ Πάπᾳ παντοδυνάμου προστασίας τοῦ ἡγεμόνος διορίζετο ἐπίσκοπος Οὐικεντίας καὶ εἶτα μετετίθετο εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Νουαρίας.

Ἀλλὰ τὴν σπουδαιότητα ὑπηρεσίαν προσήνεγκεν ὁ Πέτρος εἰς τὸν ἡγεμόνα αὐτοῦ ὅτε ἀπεστάλη παρὰ τούτου πρεσβευτῆς εἰς τὴν γερμανικὴν αὐλὴν ὅπως ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοῦ αυτοκράτορος Οὐίγκισλαύου τὸν ἐπίσημον τίτλον πρὸς νομιμοποίησιν τῆς δυναστείας του, καθόσον ἡ Ἰταλία ὑπήγετο τότε εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν γερμανῶν αυτοκρατόρων, τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Καρόλου τοῦ ἰδρύσαντος τὴν δυτικὴν αυτοκρατορίαν, καὶ ἐπομένως ἡ ἐξουσία τῶν μικρῶν αὐτῆς πολιτειῶν δὲν ἐθεωρεῖτο νόμιμος εἰμὴ ἐπήγαζεν ἐκ παραχωρήσεων καὶ διπλωμάτων τοῦ πέραν τῶν Ἄλπεων Καίσαρος.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Πέτρου εἰς Πράγαν ἐνθα ἤδρευεν ὁ Αὐτοκράτωρ Οὐίγκισλαύος, βασιλεὺς τῆς Βοημίας, ἐστέρθη παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τῶν πρεσβευτῶν τῆς Φλωρεντινῆς δημοκρατίας ἐναντιουμένης παντὶ σθένει εἰς τὴν στερέωσιν τοῦ κράτους τοῦ Βισκόντου, ὅστις ἠπειλεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς, διὰ πληρεστάτης ἐπιτυχίας, καὶ κατὰ τὴν 5 Σεπτεμβρίου 1395 ἐνεχερίζοντο μετὰ μεγάλης πομπῆς εἰς τὸν Βισκόντην ἐν τῇ πλατεῖᾳ τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου τοῦ Μεδιολάνου παρὰ τοῦ αὐλικῆ συμβούλου Benēs von Chaustnik, ἐπὶ τούτῳ ἐκεῖ ἀποσταλέντος, παρόντων τῶν μεγιστάνων τοῦ Κράτους καὶ τῶν πρεσβευτῶν πάσης τῆς Ἰταλίας καὶ ἀπείρου πλήθους ἀστῶν καὶ ξένων, τὰ πολυπόθητα διπλώματα τὰ χορηγοῦντα εἰς τὸν Ἰωάννην Βισκόντην καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ τὸν τίτλον καὶ τὴν ἐξουσίαν δουκὸς τοῦ Μεδιολάνου.

Ἀποβιάσαντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Μεδιολάνου, ὁ Πέτρος ἐλάμβανε λαμπρὰν ἀμοιβὴν τῶν πρὸς τὸ κράτος ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, προβιβαζόμενος κατὰ τὸ 1402 εἰς τὴν καθέδραν τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου.

Ἡ τελευταία ὑπηρεσία, ἣν ὁ Πέτρος προσήνεγκεν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα αὐτὸν ἡγεμονικὸν οἶκον τοῦ Βισκόντου, ὑπῆρξεν ἡ διὰ τῶν προσπαθειῶν του κατορθωθείσα σύμβασις δι' ἧς ἡ ἐνετικὴ δημοκρατία συνωμολόγει συμμαχίαν μετὰ τοῦ δουκὸς Ἰωάννου Βισκόντου (υἱοῦ), ὑπισχνουμένη αὐτῷ ἐν ὄρῳ κρίσιμῳ ὑπεράσπισιν κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τοῦ Φραγκίσκου Καρράβα, ἡγεμόνος τοῦ Παταύου, καὶ παντὸς ἄλλου πολεμίου, χορηγοῦσα δὲ μεγάλην ποσότητα χρημάτων πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν του.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὁ ἡμέτερος Πέτρος ἤξιώθη τοσαύτης ἐμπιστοσύνης παρὰ τοῦ Βισκόντου, πατρὸς, ὥστε κατὰ τὸν θάνατον τούτου, ἀνηλικίου ἔτι ὄντος τοῦ υἱοῦ καὶ διαδό-

χου αὐτοῦ Ἰωάννου, ὠρίζετο διὰ τῆς διαθήκης του μέλος τῆς ἀντιβασιλείας.

Τὴν 12 Ἰουνίου 1405 ὁ πάπας Ἰννοκέντιος διώριζε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Μεδιολάνου καρδινάλιον τῆς β' ἡμιαιῆς Ἐκκλησίας. Ὅτε διὰ τοῦ καρδινάλιου ἀξιώματος νέον ἠνοιγετο στάδιον εἰς τὸν ἐκ Κρήτης ἱεράρχην, οὗτος ἐπλησίαζεν ἤδη πρὸς τὸ 70ὸν ἔτος τοῦ βίου αὐτοῦ.

Ἐν κεφαλαίῳ β' ὁ συγγραφεὺς εἰκονίζει διὰ ζωηροτάτων χρωμάτων τὴν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους κατὰστασιν τῆς ἐσπερίας χριστιανισμοῦ ὡς ἐκ τοῦ σχίσματος ὑπερ ἀπὸ τριακονταετίας ἐδίχαζεν αὐτὴν εἰς δύο ἀντίθετα στρατόπεδα. Δύο πάπαι, Ἰννοκέντιος ὁ Ζ' ἐν Ῥώμῃ καὶ Βενέδικτος ὁ ΙΙ' ἐν Ἀβενιῶνι, ἀντεποιοῦντο ἑκάτεροι τὰς κλεῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκπροσώπησιν τοῦ Χριστοῦ, ἀποκαλοῦντες μὲν ἑκάτερος τὸν ἕτερον ἀντίχριστον, ἀπειλοῦντες δὲ διὰ τῆς αἰωνίου κολάσεως τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰς τὸν ἀληθῆ ποιμένα.

Τὸν καρδινάλιον πῖλον ἀπέπειμεν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, εἰς τὸν ἡμέτερον Πέτρον ὁ Ἰννοκέντιος ὅτε δὲ, στάσεως δεινῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκρηγνῆς, σκηναὶ φονικαὶ, καὶ ἄγρια διεδραματιζόντο ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ καθολικισμοῦ, καὶ ὁ Ἰννοκέντιος μετὰ τῶν καρδινάλιων καὶ αὐλικῶν ἔντρομος κατέλειπε νύκτωρ τὸ Οὐατικὸν ὅπως εἰς Οὐιτέρβιον καταφύγῃ, μόλις διαφυγὼν οὕτω τὸν θάνατον ἐκ τῶν χειρῶν τῶν στασιασάντων β' ἡμιαιῆς, ἐνῶ ὁ ἀντιπάπας Βενέδικτος ἐπὶ κεφαλῆς στόλου καὶ στρατοῦ ἰσχυροῦ μετέβαινε εἰς Ἰταλίαν, ἐν τῷ αὐτῷ κρίσιμῳ ὄρῳ ὁ Ἰννοκέντιος προσέφευγεν εἰς τὸν ἄρτι διορισθέντα καρδινάλιον Πέτρον, ἀνατιθεὶς αὐτῷ τὴν ἐντολήν νὰ περιέλθῃ ὡς πληρεξούσιος αὐτοῦ τὴν βόρειον Ἰταλίαν ὅπως καταπολεμήσῃ τὰς προόδους τοῦ σχίσματος καὶ διατηρήσῃ τὰς ἐπαρχίας ταύτας ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν. Καὶ ἀνεχάτισε τῷ ὄντι ὁ Πέτρος ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ τὴν πρόδον τοῦ σχίσματος.

Τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον διεδέξατο ὁ καρδινάλιος Ἄγγελος Κορράριος λαβὼν τὸ ὄνομα Γρηγορίου ΙΒ', οὕτω δὲ ἡ Ἐκκλησία ἐξηκολούθησεν οὕσα δικέφαλος. Τότε ἄρχεται παραστανομένη ἐνώπιον σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἡ οἰκτρὰ ἐκείνη κωμωδία μετὰ τῶν δύο παπῶν, τοῦ Γρηγορίου καὶ τοῦ Βενέδικτου, διαγωνιζομένων πρὸς ἀλλήλους τίς μᾶλλον ν' ἀθετήσῃ δι' ἀτελευτήτων προφάσεων καὶ γελοίων ὑπεκφυγῶν τὰς ἐνόρκους ὑποσχέσεις του περὶ συνεντεύξεως μετὰ τοῦ ἀντιπάλου πρὸς ἀπόπειραν ἐνώσεως καὶ καταπαυσῆς τοῦ σχίσματος.

Ὁ χριστιανικὸς κόσμος εἶχεν ἀπαυθῆσαι ἀναμένων τὴν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἡσυχίαν τῶν συνειδήσεων ἐκ δύο δολίων ἐσχατογῆρων καὶ κοινῆ γνώμῃ εἶχεν ἤδη μορφωθῆναι ὅτι μόνη γενικὴ σύνοδος ἠδύνατο ν' ἀποσείσῃ τὸν ζυγὸν αὐτῶν, καθαιρούσα ἀμφοτέρους καὶ ἐκλέγουσα τὸν γνήσιον πάπαν, τὸν μόνον καὶ ἀναμφισβήτητον ποιμενάρχην τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας (κεφ. γ').

Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο τῇ 25 Μαρτίου τοῦ 1409 ἔτους συ-

νήρητο ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Πίσσης ἢ πρὸ ἐνὸς ἔτους προκηρυχθεῖσα γενικὴ σύνοδος πρὸς ἧς τὴν αἰσίαν συγκρότησιν μετὰ συναβλήσεως ἢ τοῦ Πέτρου διπλωματικὴ ἰκανότης (κεφ. δ').

Ἀριστούργημα καλλιλογίας παρέχει ἡμῖν ὁ συγγραφεὺς εἰκονίζων ἐναργέστατα ἐν κεφαλαίῳ ε' τὴν ἐν τῷ θαυμασίῳ μητροπολιτικῷ κῶφ τῆς Πίσσης συνελθούσαν σύνοδον τῶν ἀντιπροσώπων ἀπάσης σχεδὸν τῆς χριστιανισμοῦ μετὰ πάσης τῆς πομπῆς τῆς β' ἡμιαιῆς ἐκκλησίας καταρχομένην τοῦ δυσχεροῦς ἔργου ἐξ οὗ ἤρτητο ἡ εἰρηνοποίησις τοῦ κόσμου.

Ἡ ἐπίνοια τῆς διὰ συγκροτήσεως συνόδου θεραπείας τοῦ σχίσματος ἐξῆλθε τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ἐν Παρισίῳ πανεπιστημίου, ἐκ δὲ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ συγκαθημένων τριακοσίων καὶ ἐπέκεινα διδασκῶν τῆς θεολογίας καὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου οἱ ὀδοῦντα ἀνῆκον εἰς τὸ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πρῶτιστον τοῦτο ἴδρυμα εἰς οὗ τὰς τέσσαρας σχολὰς συνήρχοντο φοιτηταὶ ἐξ ἀπάτης τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ ὅποιον ἠδύνατο διὰ τῆς εὐγλωττίας τῶν βητόρων του καὶ τοὺς ὄχλους νὰ ἐξεγείρῃ καὶ τοὺς ἡγεμόνας νὰ μεταπειθῇ.

Ὁ πρῶτος εἰς τὴν ἀπενεμήθη ἡ τιμὴ νὰ λάβῃ τὸν λόγον ἐνώπιον τῆς σεβαστῆς ἀσπύρου, ἦν ὁ Πέτρος, ἀρχιεπίσκοπος Μεδιολάνου, εἰς τὸν ὅποιον, ὡς ἐβήμεν ἤδη εἰπόντες ὠφέλιμο κατὰ μέγα μέρος ἡ ἐναντίον παντοίων προσκομμάτων ἐπιτευχθεῖσα συγκρότησις αὐτῆς.

Ἐν κεφαλαίῳ ΣΤ' ὁ συγγραφεὺς ἐκτίθησιν διὰ βραχείων τὰς σκέψεις αἰτινας ἐν τῇ συνόδῳ καὶ περὶ αὐτὴν κατεῖχον τὰς διανοίας περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπαι, περὶ τῶν καθεστῶτων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς βελτιώσεως τῶν ἐν αὐτῇ κακῶς κειμένων.

Ἀρχεται δὲ τοῦ ἐπομένου (Ζ.) κεφαλαίου δι' ἐξαιτίας περιγραφῆς τοῦ μαγευτικοῦ θαύματος ὅπερ ἀποκαλύπτεται εἰς τὸν περιηγητὴν ἐκ τοῦ πυλῶνος τῆς ἐν Πίσσῃ μητροπόλεως. Ἐμπροσθεν τῶν αὐτῶν πυλῶν τῇ 27 Μαρτίου 1409 καρδινάλιοι καὶ ἀρχιερεῖς ἐκλήτευον τρεῖς γεγωνίξῃ τῇ φωνῇ τοὺς δύο Πάπαι Γρηγορίου ΙΒ' καὶ Βενέδικτον ΙΙ' νὰ ἐμφανισθῶσιν ὡς ὑπόδικοι ἐνώπιον τῆς ἐν τῷ κῶφ συνεδριαζούσης συνόδου.

Ἀπόπειρά τις συμβιβασμοῦ γενομένη συνεδριαζούσης τῆς συνόδου, διὰ τῆς ὑπὲρ τοῦ πάπαι Γρηγορίου παρεμβάσεως τοῦ ἡγεμόνος Ἀρμίνου Καρόλου Μαλατέστα, μεταβάντος ἐπὶ τούτῳ εἰς Πίσσαν, ἀπέτυχεν ἀπολήξασα μάλιστα εἰς κωμικὴν σκηνήν.

Πρὸς τιμὴν τοῦ Ἕλληνος ἱεράρχου ἀναγράφωμεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους οὓς ἐξήνεγκε πρὸς τὸν βηθέντα ἡγεμόνα κατὰ τὰς περὶ συμβιβασμοῦ διαπραγματεύσεις «σὲ παρακαλῶ», τῷ ἔλεγε, «νὰ εἴπῃς τῷ Πάπᾳ Γρηγορίῳ τὰδε· ἀμφοτέροι οὐπῆρξαμεν ἄλλοτε οἰκεῖοι καὶ καλοὶ φίλοι, ἀλλ' ἰδοὺ ἐγηγῆραμεν καὶ ὀφείλομεν νὰ φροντισώμεν περὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Ἴνα δὲ τοῦτο πράξωμεν, ἄς καταβῶμεν καὶ νοὶ δύο τὰ ἀξιώματα ἡμῶν καὶ ἄς ὑπηρετώμεν τοῦ λοιποῦ πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ἀπλοὶ μοναχοὶ ἐν τῷ τῆς Ἐνετίας μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Νικολάου».

Ματαιωθείσης και τῆς τελευταίας ἐλπίδος συμβιβασμοῦ, ἡ σύνοδος προέβη ἀμέσως εἰς τὰς ἐργασίας τῆς. Οἱ δὲ ἀντιπάποι ὡς σχηματικοὶ καὶ αἰρετικοὶ καὶ ἐπίσκοποι καὶ ἠσυχασταὶ γινόμενοι τῆς ἐκκλησίας, ἐκηρύττοντο ἀνάξιοι καὶ ἐκπτώτοι τῆς παπῶσινος, ἀπηγορεύετο αὐτοῖς νὰ λέγωνται τοῦ λοιποῦ πάπαι καὶ ἐθεωρεῖτο χρεῖουσα ἡ ῥωμαϊκὴ ἔδρα. Τῇ δὲ 15ῃ Ἰουνίου ἀπεχώρουν οἱ καρδιναῖοι, εἴκοσι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν παλάτιον, ἐνθα μένοντες κατὰ τοὺς κανόνας τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἀποκεκλεισμένοι, ἐξέλεγον τῇ 26ῃ καμψφρεὶ πάπαι, λαβόντες πρὸς τοῦτο ἐντολὴν καὶ ἐξουσίαν παρὰ τῆς συνόδου, τὸν Πέτρον Φιλάρην, καρδιναῖον Μεδιολάνου, ὅστις ἐλάμβανε τὸ ὄνομα Ἁλεξάνδρου πέμπτου (κεφ. Η΄).

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πάπα Ἁλεξάνδρου, συνουνοῦντο ἐν αὐτῷ τὰ προσόντα ἀρετῆς, παιδείας καὶ πείρας, ἐνέπλησε χαρᾶς ἀπείρου σύμπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον πάσχοντα ἐκ τῶν δεινῶν πολυχρονίου σχίσματος. Ἡ δὲ ἐξ Ἑλλάδος καταγωγὴ του ἐνέπνευε τὴν ἐλπίδα ὅτι, μὴ περιοριζόμενος εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν κατὰ τὴν Δύσιν πραγμάτων, ἤθελε κατορθώσῃ τὴν παῦσιν τοῦ ἐπιπαλαιότερου σχίσματος ὅπερ δυστυχῶς ἐχώριζε τὴν ἀνατολικὴν ἀπὸ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐθριάμβευε διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου πάπα τὸ τῶν Παρισίων πανεπιστήμιον. Αὐτὸ ἦν τὸ καταβαλὸν τὸ δυτικὸν σχίσμα. Εἰς τὴν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ ὠφείλετο ἡ σύγκλησις συνόδου, τέκνον δε αὐτοῦ ἦν ὁ πάπας ὁ φέρων τὴν εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ Θ΄ κεφαλαίῳ ὁ συγγραφεὺς ποιεῖ σοφὴν ἀνάγνωσιν τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου ἐν ὃν δημοφιλεῖς τῆς Γαλλίας θεολόγος, ὁ καγκελάριος τοῦ πανεπιστημίου, ὁ πολὺς Γερσώνιος (Jean Gerson), παραστάς μετὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ πανεπιστημίου ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας, ἐξεφώνησε γαλλιστὶ ἐπὶ τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ ἐπιτυχίᾳ—λόγῳ ἐμφανίοντος τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀγάπην τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτῆς πανεπιστημίου.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΣΧΑΝ

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μετὰφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ Α. Ν. ΣΒΟΡΟΝΟΥ.

(Συνέχ. ἴδε προηγούμεν. φύλλον)

Ὁ Ἱερεμίας κατέλιπε τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1587. Συνοδεύετο δὲ ὑπὸ τοῦ πιστοτέρου τῶν προμάχων του, Δωροθέου ἐπισκόπου Μονεμβασίας. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ ἐνεργῶς μέρους, ὅπερ ὁ ἱεράρχης οὗτος ἔλαβε διαρκῶς ἐν ταῖς ταρχαῖς τῆς ἐκκλησίας, ἀναμφιβόλως δὲν

εἶδε πολλάκις τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ἧς ἦτον ὁ κατ' ὄνομα ποιμὴν. Οἱ ἰδοῦπόροι διηυθύνθησαν κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν Μολδαυίαν ὁ ὑποπλάτος, Πέτρος ὁ Ἡγκυλημένος, ἦτο πένης, καὶ κατὰχρεως καὶ αὐτὸς ἕνεκα τοῦ τουρκικοῦ φόρου ὁ πρῶτος οὗτος σταθμὸς μόνον διαχίλις φλωρία εἰσῆγαγεν ἐν τῷ κουτίῳ των. Ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Δουναβίου ἀφίκοντο εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ Λυθωνίαν, ἐνθα προσέλαβον τὸν Ἀρσένιον ἐπίσκοπον τῆς παρὰ τὸν Ὀλυμπον Ἑλασσῶνος, Δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὸν τί ἐκαμνεν ὁ τελευταῖος οὗτος ἐν Λυθωνίᾳ, ὅτε ἔλαθεν ἐκεῖ τὴν διαταγὴν τοῦ Ἱερεμίου νὰ ἴστανται ἐτοιμοὶ ὅπως τὸν συνοδεύσῃ εἰς Ρωσίαν. «Ἐπὶ ἠδῆσα ἐκ χαρᾶς κάτω τῆς κλίνης μου, καὶ ἔδραμον νὰ ἀγοράσω ἄμαζαν καὶ ἵππους» λέγει ὁ Ἀρσένιος, ἀρχόμενος τῆς διηγήσεως, ἧτις εἶσται τοῦ λοιποῦ εἰς τῶν πρωτίστων ὁδηγῶν μας. Ὁ πατριάρχης καὶ ἀμφοτέρωι οἱ ἀκόλουθοί του, καταλιπόντες τὴν Λυθωνίαν, ἐπορεύθησαν νὰ χαριετίσωσιν ἐν Ζαμώσκη τὸν μέγαν σπραγιδοφύλακα Ἰωάννην Βαμονίσκη, καὶ τῷ ζητήσωσιν, ἐπιστολᾶς τοῦ Βασιλέως διὰ τὸ μέγα δουκάτον τῆς Λυθουανίας, ἠνωμένοι πρὸ εἰκοσαετίας εἰς τὴν μοναρχίαν τῶν Ζαγελόν. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐλπίζωσι τι παρὰ τῆς δυτικῆς Πολωνίας, κυβερνουμένης τότε ὑπὸ τοῦ ἄγαν δυτικοῦ Σιγισμούνδου. Ἡ εὐσεβὴς συνοδία ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν διὰ τῆς Βρέστης, καὶ ἀφίκετο εἰς Βίλναν πρωτεύουσαν τῆς Λυθουανίας. Καὶ ἐκεῖ ἐτι φαίνεται ὅτι δὲ μὲν εὐρεν εὐνοικὸν ἔδαφος, καίτοι μέρος τῶν εὐγενῶν τοῦ μεγάλου δουκάτου ἦσαν ὀρθόδοξοι ἢ ἐξουσία ἦτο ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Πολωνῶν, καίτοι δὲ καυχᾶται ἐπὶ τῇ κολακευτικῇ ὑποδοχῇ τοῦ μεγάλου σπραγιδοφύλακος, Κωνσταντίνου Ὀστροφσκή, ὁ Ἀρσένιος ἀναφέρει ὅτι οἱ τε σύντροφοί του καὶ αὐτὸς διηυθύνθησαν κατεσπευσμένως πρὸς τὰ σύνορα τῆς Μοσχίας. Ὅπως διασκεδάζῃ τὴν στενοχωρίαν τῶν μακρῶν σταθμῶν ἐπὶ τῶν κακῶν λεωφόρων τοῦ βορρᾶ ὁ Ἱερεμίας διηγείτο πρὸς τὸν Ἱστοριογράφον του τὰς περιπετείας τοῦ θυελλώδους βίου του. «Μοὶ ἀνέφερε διηγήσεις λυπηροτάτας, καὶ τὰ δάκρυα κἀνήρχοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ὅτε ἀπρήθιμι τὰς θλίψεις, ἃς διήλθε παρὰ τοῖς Τούκοις». Συνομιλοῦντες οὕτω οἱ Ἕλληνας ἱεράρχαι εἰσῆλθον τέλος εἰς Σμολέντην, εἰς τὰ προπύλαια τοῦ ῥωσικοῦ τούτου κόσμου, νέου δι' αὐτὰς ὡς καὶ διὰ πᾶσαν τὴν χριστιανώσιν τῶν ΧVI αἰῶνος, περιπετειοχισμένον, περιέρου, καὶ τρομεροῦ. Ὁ σεβάσμιος ταξιδιωτῆς μας ὑπελόγιζε πεποιθότως ὅτι θὰ ἀπεκόμιζε περιουσίαν ὀλοκληρον ἐκ τῆς ἀγνωστοῦ ταύτης χώρας δὲν ἐσκέπτετο νὰ καταλίπῃ ἐκεῖ που ὅτι, τῷ ὑπελείπετο ἐτι, τοῦτ' ἐστι τὸ γόητρον μῆς ιδέας! Ἄς προπορευθῶμεν αὐτοῦ εἰς Μόσχαν, ὅπως ἴδωμεν τὴν ὑπόδοχην, ἧτις τὸν ἀναμένει ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ τσάρου Θεοδώρου Ἰβανόβιτς.

III.

Ὁ XVI αἰὼν ὑπῆρξε διὰ τὴν ῥωσίαν ὅτι ὁ XV ὑπῆρξε διὰ τὴν ἡμετέραν πατρίδα· αἰὼν τραχὺς καὶ γόνιμος, ἀφι-

ρωμένους εἰς ἀδιαλείπτους ἀγῶνας πρὸς δημιουργίαν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ συγκέντρωσιν τῆς ἐξουσίας. Κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ γενναίου μύστου τῶν ῥωσικῶν μελετῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι(*) ὁ μέγας ἐργάτης τῆς ἐνότητος τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ XI φαίνεται ὅτι ἐκληροδότησε τὴν μελαγχολικὴν εὐφύαν του εἰς τοὺς δύο τελευταίους Ἰβάν. Ἐὰν οἱ παράλληλοι ἱστορικοὶ ἦσαν ἐτι τοῦ συρροῦ, οἱ μιμηταὶ τοῦ Πλουτάρχου θὰ ἀνεύρισκον εὐκόλως ἐν Κρεμλίῳ τὸν ὑπομονητικὸν καὶ πανούργου ὑπολογιστὴν de Plessis-leg-Tours, ὀλίγον ἐνδιατρίβοντα πρὸς τὰ μέσα, μετρίως φίλον τῶν μαχῶν, προτιμῶνται τὰ κρύφια κτυπήματα τοῦ πελίκου τῶν θορυβωδῶν κτυπημάτων τοῦ ξίφους, τὴν ὀλίγην καθημερινὴν λείαν τῶν μεγάλων κατακτητικῶν ἐπιδρομῶν, τοὺς ἐμπόρους τῶν εὐγενῶν, τὰ νομισματώσμημα τοῦ Θεοῦ. Ἐν Μόσχᾳ, ὡς ἐν Παρισίοις, οἱ ἐργάται οὗτοι ἀχαρίστου ἐργασίας συνεκόλλασαν τὰ διεσπαρμένα μέλη μεγάλης αυτοκρατορίας, χωρὶς νὰ ἐκλέξωσι τὰ ἐργαλεῖά των, καὶ χωρὶς νὰ φοβηθῶσι νὰ μολύνωσι τὰς χεῖράς των ἢ ἀνάμνησις αὐτῶν ὑπέστη τὰς αὐτὰς ἐναλλαγὰς, προξενούσα φρικτὴν καὶ καταρωμένη ὑπὸ τῶν ἐπιζησάντων σιδηροῦ αἰῶνος, θεωρουμένη ἄτιμος ὑπὸ τῶν εὐαισθητῶν ἱστορικῶν, ἀνυψωθεῖσα δὲ καὶ δοξαθεῖσα ὑπὸ ἐπιγόνων θεωρούντων αὐτοὺς ὀφειλέτας τῆς εὐφύας των διὰ τὸ ἐργέτημα ἐθνικῆς ὑπάρξεως.

Ὁ πρῶτος τῶν δύο μεγάλων κυριαρχῶν τῆς ῥωσίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἰβάν ὁ III, ἐπέστη μόλις ἐν ἔτος μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβησιν Λουδοβίκου τοῦ XI, ἀλλ' ἢ ἀποστολῆ του εἶνε ἐπινοωτικῆς τῆς τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας εὐρίσκει τὴν πατρικὴν αὐτοῦ κληρονομίαν ἐν τῇ ἀβεβαίῳ καταστάσει, ἐν ἣ Κάρλος ὁ VII εὐρε τὴν Γαλλίαν πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν, τὸ περιορισμένον ἔδαφος τοῦ μεγάλου δουκάτου κατακερματισμένον μεταξὺ ἀνεξαρτητῶν καὶ ἐχθρικῶν τιμαριωτῶν, συμμάχων πολλάκις μετὰ τῶν ἀλλοδαπῶν, οἵτινες κατέχουσι τὰ τρία τέταρτα τῆς μελλούσης ῥωσίας. Δυσμῶθεν τὰ λιθωνικὰ καὶ πολωνικὰ σύνορα ἀπειλοῦσι τὴν Μόσχαν ἐξ ἀνατολῶν ὁ Τάρταρος κατέχει τὸν Βόλγαν, τὸν Τάναϊν καὶ τὰς θαλάσσας, καὶ ἡ «Χρυσὴ Ὀρδὴ» ἔρχεται περιοδικῶς καὶ πυρπολεῖ τὰ προάστια τῆς πρωτεύουσας. Ὁ Μέγας Ἰβάν κάμνει τὴν πρώτην ἐργασίαν τῆς ἐνοποιήσεως, τὴν ἐσωτερικὴν ἐργασίαν ἀσυναρροῖζει τὴν ῥωσικὴν γῆν ἐξαγοράζει τὰ κληροδοτήματα, καταστέλλει τοὺς ἀντιπάλους του, καὶ καταλείπει τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ συμπαγῆ καὶ πειθαρχοῦντα πυρῆνα διὰ τοὺς ἐσωτερικοὺς ἀγῶνας. Τὸν ἐπόμενον αἰῶνα Ἰβάν ὁ IV, ἐκείνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία διεφύλαξε τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Τρομεροῦ, συμπληροῖ τὸ ἔργον ἐκδιδῶν τὸν ξένον, ἐλευθερώνει τὸ Καζάν, τὸ Ἀστραχάνιον καὶ «τὴν μητέρα Βόλγαν» τὸ ταρταρικὸν ζήτημα, ὡς θὰ ἐλεγέ τῆς, ἐλύθη εἰς τὸ ἐξῆς ὑπὲρ τῆς Εὐρώπης καὶ κατὰ τῆς Ἀσίας. Ὁ Ἰβάν ἀποκρούει τοὺς Λιθωνίους καὶ

(*) Α. Rambaud ἱστορία τῆς ῥωσίας.

Πολωνούς, ἡμέραν δὲ τινα τολμητικῶς ἐμποροῖ τῷ κατακτῶσιν αυτοκρατορίαν, τὴν Σιβηρίαν, κατὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ Ἀσιατικὴ ῥωσία ὑφίσταται πράγματι, ἢ δὲ Εὐρωπαϊκὴ ῥωσία εἶναι ἤδη τὸ εὐρύτερον κράτος τῆς χριστιανωσύνης. Ὅπως ἡ δριμυία φύσις ἐποίησε τὸ κράτος τοῦτο ἀχανῆ πεδιάδα, ὁ δεσποτισμὸς τῶν Ἰβάν τὸ ἐποίησεν ἡμαλὴν τραπέζαν ἰσοπεδοθεῖσαν διὰ τοῦ τρόμου ἡ ἱστορία παριστᾷ ἡμῖν τὸν Τρομερὸν διατρέχοντα τὰς ἀχανεῖς πεδιάδας του, ἀπὸ τῆς Νοβογρόβ εἰς Ἀστραχάνιον, ὠπλισμένον διὰ τοῦ παρομιώδους σιδηροῦ κυνηγετικοῦ δόρατός του, καταβάλλοντα τὰς πολὺ ὑψηλὰς κεφαλὰς, ἐκρίζοντα τὸν τιμαριωτισμὸν μεταβάλλοντα τοὺς βογιάρους εἰς δειλοὺς κόλακας· διήλθεν ἐπὶ τῆς ῥωσικῆς γῆς ὡς ἡ θεία ὀργή, εἶπε περὶ αὐτοῦ μέγας ποιητῆς τοῦ αἰῶνος μας(*). Τὴν ἀναρχίαν αὐτῶν δρουζινῶν ὁ Ἰβάν ἀντικατέστησεν διὰ τῆς ὑπερτάτης ἀπολυτοκρατίας, ἧτις ὑπῆρξε ποτε· ὁ μέγας Δουξ εἶναι ὁ ἀρχιστράτηγος, ὁ ὑπέρτατος δικαστής, ὁ ἀπόλυτος κτηματίας, καὶ ὁ ἀπόλυτος ἐμπορος τῆς ῥωσίας. Λέγομεν ὁ Μέγας Δουξ· ἡ ἐκφρασις αὕτη δὲν εἶναι πλέον ὁ ἀρχαῖος τύπος, κατὰ μίμησιν τῶν Ἀρχιγερμανικῶν τῆς Γερμανίας, ζηλοτύπων τῆς νέας αυτοκρατορίας. Ἀποτινάσσω τὴν κυριαρχίαν τῶν Ταρτάρων Ἰβάν ὁ τρομερός, λαμβάνει τὸν τίτλον τοῦ Τσάρου, ὅστις εἶναι τὸ σλαβικὸν ὁμοίωμα τοῦ Καίσαρος τῆς Ῥώμης. Τὸν τελευταῖον τούτον ἀντικατέστησεν ἐν τῇ Δύσει ὁ Καίσαρ τῆς Γερμανίας, ὁ ἀποστολικὸς αυτοκράτωρ ὁ Τσάρος τῆς ῥωσίας, ὁ ὀρθόδοξος Καίσαρ θὰ ἀντικαταστήσῃ ἐν Ἀνατολῇ τῆς Κωνσταντινίδος καὶ τοὺς Ἰουστινιανούς. Ἡδὴ Ἰβάν ὁ III ἐξήσφαλιν αὐτῷ τὴν ἠθικὴν ταύτην κληρονομίαν συμφώνως πρὸς τὰς ιδέας τοῦ καιροῦ ἐκείνου, διὰ συνοικεσίου, μαρτυροῦντος ἀπωτάτους ἀπολογισμούς. (ἀκολουθεῖ).

ΑΙ ΚΙΝΟΥΜΕΝΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ

Ὅμοιος φίλων, περικυκλικὴν τράπεζαν καθημένων καὶ κρατούντων προσηλωμένως κατὰ τὴν περιφέρειαν αὐτῆς ἐν ἀλύσει τὰς χεῖρας καὶ τὰ ὄμματα, παιδιὰν μᾶλλον μετερχόμενος θὰ παρίστατο πρὸ τοῦ ἀδιαφόρου παρατηρητοῦ ἢ ἐπιζητήσιν μαντείας μετὰ σοβαρότητος καὶ εὐλαθείας. Παράδοξον, μὲ τὴν ἀλήθειαν, θὰ ἐφάνητο, οὐδὲ πιστευτός θὰ καθίστατο, ἂν τις τῶν περικαθημένων, ἀρνούμενος νὰ ὀρέξῃ τὴν χεῖρα πρὸς τὸν εἰσερχόμενον ἐπισκέπτην, ἤτιθέτο ὅτι κατέχει πρὸς στιγμὴν θέσιν εὐλαβοῦς ἱερείας, ἀναμενούσης θεοπεμπτον μάντευμα ἀπὸ τοῦ ξυλίνου τρίποδος. Καὶ ὅμως τὰ πάντα εἶνε δυνατὰ. Πλέον ἢ γνωστὰ εἶνε τὰ περιεργα τοῦ πνευματισμοῦ, ὡς κολακεύονται νὰ ποικιλῶσι τὴν τραπέζομαντείαν οἱ φίλοι πάντοτε τοῦ μυστηρίου καὶ τοῦ σκότους. Ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ ἐν περιέργοις διατριβαῖς ἐφιλοτιμήθησαν μέχρι τοῦδε

(*) Ὁ ῥωσὸς Α. Τόλστοι ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ τριτολογία του.

νά περιγράψωσι τὴν παράδοξον ἀνακάλυψιν τῆς παραδόξου κινήσεως τῶν τραπέζων, διὰ τῆς διαρκούς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, καὶ νὰ ἱστορήσωσι πῶς ἀπὸ δεσποτικῆς ἐπιθέσεως τῶν τραπεζῶν, μετετέθη τὸ παράδοξον εἰς κομψὰς αἰθούσας, ὅπου λεπτοφυεῖς χεῖρες δεσποινίδων, θωπεύουσαι ὁμαλὴν κομψὴν τραπέζην ἐπιπράνειαν, ἐπέζητουν καὶ ἐπιζήτουσι τὴν μαντείαν τῶν μελλόντων. Δὲν πρόκειται ὅμως νὰ γράψωμεν ἡμεῖς ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν τοῦ πνευματισμοῦ.

Κινουῦνται αἱ τράπεζαι; Βεβαίως κινουῦνται, ἀφ' οὗ δύνανται νὰ μεταφέρονται ἀπὸ τοῦ ἐπιπλοποιείου εἰς τὰς οἰκίας μας καὶ δὲν μένουσι προσηλωμένοι εἰς τὴν θέσιν τῶν. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Κινουῦνται αἱ τράπεζαι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν;

— Δὲν τὸ γνωρίζετε; φωνάζει ὑμῖν αἴφνης φανατικός τις. Καὶ δὲν ἤκούσατέ ποτε περὶ τῶν θαυμασίων τοῦ Πνευματισμοῦ;

Βεβαίως εἰς ἀπορείτε διὰ τὴν παράδοξον συσχέτησιν φιλοσοφικῶν συστημάτων μετὰ τῶν τραπέζων ἄλλ' αἴφνης ἀκούετε ὅτι δὲν πρόκειται περὶ φιλοσοφικῶν συστημάτων.

— Πρόκειται περὶ ἐπιθέσεως πνευμάτων, ἐξακολουθεῖ ὁ λέγων. Ἐπιθέσατε τὰς χεῖρας τρεῖς ἢ τέσσαρες φίλοι περὶ μικρὰν κυκλικὴν τράπεζαν, σχηματίζοντες ἄλλωσιν προσηλωσατε τὰ ὄμματά σας εἰς τὸ κέντρον, λάβετε ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς τὰδε καὶ τὰδε παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας εὐρίσκετε εἰς τὰ τὰδε καὶ τὰδε συγγράμματα καὶ ἀναμείνατε ἡμίσειαν ὥραν. Ἡ τράπεζα τότε θ' ἀρχίσῃ νὰ κινῆται, ὑμεῖς θὰ προσκαλέσητε τὸ πνεῦμα οἰουδῆποτε θανόντος καὶ τὸ πνεῦμα θὰ σὰς εἴπῃ τόσα περίεργα περὶ τοῦ παρόντος ὅσα καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος.

Οὕτω συνήθως τελειώνουσι αἱ ἀγορεύσεις τῶν θερμῶν ἐπαδῶν τοῦ νέου τούτου συστήματος. Ἀλλὰ προτοῦ συναγάγητε τὰς ἐκ τῆς δημηγορίας ἐντυπώσεις, πρωτοῦ ρήξετε κραυγὴν δικαιοσύνης ἐκπλήξεως, ἄλλος κομψὸς φίλος σὰς καταλαμβάνει ἐκείθεν.

— Μήπως πιστεύεις εἰς τὰ τραπέζια, φίλε μου; σοὶ λέγει. Τί μωρία νὰ λέγονται τοιαῦτα πράγματα ἐν 19 αἰῶνι λήγοντι! Ἡ φυσικὴ, φίλε μου, ἢ φθάσα ἐν τῷ αἰῶνι ἡμῶν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω, δὲν παραδέχεται ἐπιδράσεις ἄλλας τῶν χειρῶν ἐπὶ τοῦ ξύλου εἰμὴ τὰς μηχανικὰς. Τί ἀγυρτίαι, φίλε μου! Τί μωρία νὰ παραδέχεται τις κινήσιν τραπέζων καὶ μαντείαι! Ἐὰν δὲν κινήσωσιν αἱ χεῖρες τῶν παρακαθημένων τὴν τράπεζαν, ἔστέ βέβαιος, ὅτι αὕτη θὰ μείνῃ ἀκίνητος μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας.

Οὕτω τελειώνει καὶ ὁ δεύτερος, ἐν ᾧ ἡμεῖς δὲν ἐπροφθάσατε ἀκόμη ὅχι μόνον νὰ ὁμιλήσητε, ἀλλ' οὐδὲ νὰ σκεφθῆτε, καὶ ἀποφασίζετε νὰ τοὺς ἀποχαιρέτητε καὶ ἀπαλλαγθῆτε τῆς ἀνικαρῆς συζήτησεως. Ἀλλὰ μόλις προχωρήσητε δύο βήματα,

— Ἐνθυμήσου νὰ διαβάσῃς καὶ τὸν Ραγκαβῆν, ὅστις παραδέχεται τὰ πειράματα τοῦ πνευματισμοῦ, φωνάζει ὁ εἰς.

— Ἐνθυμήσου νὰ διαβάσῃς καὶ τὸν Στρούμπον καὶ τὸν Λάνδερν, φωνάζει ὁ ἄλλος, νὰ ἰδῆς πῶς χαρακτηρίζουν οἱ σοφοὶ ἄνδρες τὰς ἀγυρτίαις αὐτάς.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν εἶναι ἀνάξιον προσοχῆς τὸ φαινόμενον. Τράπεζαι κινουμέναι ἄνευ μηχανικῆς ἐπιδράσεως, καὶ πνεύματα μ' ἀντεῦντα δι' αὐτῶν εἶνε τῇ ἀληθείᾳ παράδοξα πράγματα. Μεταξὺ τῆς παντελοῦς ἀρνήσεως τῆς κινήσεως τῶν τραπέζων καὶ τοῦ θερμοῦ ἰσχυρισμοῦ παραδόξων μαντικῶν ιδιοτήτων, πρέπει βεβαίως νὰ ὑπάρχῃ μέσος τις ὅρος. Ἐσυνηθήσαμεν πάντοτε ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν οὔτε τὸ πᾶν νὰ παραδεχόμεθα, οὔτε τὸ πᾶν νὰ πορρίπτωμεν. Διὰ νὰ γίνηται θόρυβος περὶ γεγονότος τι, οὔτε ὁ θόρυβος βεβαίως εἶνε ἀντάξιος τοῦ γεγονότος, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ γεγονός πρέπει νὰ θεωρηθῆ παντελῶς στερούμενον ὑποστάσεως. Ὡς ἐκ τούτου ἄμα ὡς ἠκούσαμεν, ἐν τῷ ἐπεληθόντι συρμῷ τῆς τραπέζομαντείας, τὰ κατ' αὐτὴν παράδοξα, οὔτε, στόμφορ καὶ βαρύτερα περιβληθέντες ἠρνήθημεν παντάπασιν τὸ γεγονός, οὔτε παρεδέχθημεν ὅσα ἠκούσαμεν.

— Νὰ ἰδῶμεν, φίλε μου, ἀπηντήσαμεν εἰς τὸν λέγοντα φίλον. Προβάλλετε ἡμῖν πειράματα. Ἀκριβῶς τοῦτο ποθοῦμεν καὶ ἡμεῖς. Αἱ πρόδοι τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης ἀπέριψαν πᾶσαν ὑπόθεσιν ἄ priori καὶ ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τῶν πειραμάτων. Ἐὐχαρίστως θὰ παρευρεθῶμεν εἰς τὸ πείραμα ὑμῶν.

Ὁ φίλος μᾶς ἠὐχαρίστησε καὶ ἡ ὥρα τοῦ πειράματος ὤρισθη. Προτοῦ πορευθῶμεν ἐν τούτοις εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν—διὰ τὴν ὄψιν—ἐσπερίδα, ἠβελήσαμεν ἐκ τῶν προτέρων νὰ φιλοσοφήσωμεν ὀλίγον ἐπὶ τοῦ γεγονότος. Κίνησιν ξυλίνου σκεύους δι' ἐπιθέσεως χειρῶν, εἴπομεν, οὔτε νὰ ἐξηγήσῃ οὔτε νὰ παραδεχθῆ ἢ φυσικὴ ἢ θύνηθη, οὔτε πειράματα τοιαύτης κινήσεως ἀναφέρονται διὰ τῆς μετοχρεύσεως ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ μηχανικοῦ—ἄς τὸ ὀνομάσωμεν οὕτω—ἀνθρώπινου ρευστοῦ. Ἀλλὰ μήπως, ἐσυλογίσθημεν πάλιν, ὅτι δὲν παρεδέχθη μέχρι σήμερον ἢ φυσικὴ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ; Ἐὰν παρεδεχόμεθα τοῦτο, θὰ παρεδεχόμεθα βεβαίως ὅτι αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι ἐφθασαν τὰ ὅρια τῆς προόδου αὐτῶν, ἀρχιθεῖσαι εἰς τὸ μὴ περαιτέρω, ἐν ᾧ καθ' ἐκάστην καταφθάνεται μάλιστα ἢ ἀπέλειπε αὐτῶν περὶ σπουδαία τῆς φύσεως ζητήματα. Δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ἄρα ἐν τῇ φύσει ἐτι καὶ σήμερον ἀγνωστούς δυνάμεις, ἐνεργούσας κατ' ἀγνωστούς συνθήκας; Δὲν θὰ ἦτο μικρὸν νὰ πορρίπτωμεν τὴν ἐξερεύνησιν νέας τινος δυνάμεως τῆς φύσεως, διατρανουμένης διὰ μυρίων στομάτων, μόνον καὶ μόνον διότι ἡ εὐπιστία καὶ ἀμαθία μερικῶν τὴν περιέβαλε διὰ μυθῶν πέλων; Ἀλλὰ τότε ποῖον εἶναι τὸ καθήκον τῆς ἐπιστήμης ἢ τὸ νὰ διακρίνῃ ἐν τῷ χωνευτηρίῳ αὐτῆς τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ψεύδους, σκεδανῶσα τὰς προλήψεις διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρμησίας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν; Δὲν γνωρίζομεν τάχα τὴν ἀρχὴν τῶν μεγαλειτέρων ἀνακα-

λύσεων τοῦ αἰῶνος; Μὴ αἱ μωρίαί τῆς Ἀλχημείας δὲν ἐθηκαν τὰς βάσεις τῆς νεωτέρας Χημείας, τῆς ὁποίας τὰς προόδους θαυμάζει ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς;

Ἀλλὰ τὰ πνεύματα; Ἴδου ὅτι ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον. Δίαν πολμηρὸν θὰ ἦτο βεβαίως νὰ καταβιάσῃ τις ἀπὸ τῆς αἰωνίας αὐτῶν μακαριότητος τὰ μέλη τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, μεταξὺ τῶν τριῶν ποδῶν ξυλίνης τραπέζης, ἵνα ἐπιζήτησῃ ἀπ' αὐτῶν μικροπεριέργους μαντείας. Ἀναλογισθῶμεν καλῶς τὰ πράγματα· ὁ ἄνθρωπος, ὁ φιλοσοφῆσας ἐπὶ τοῦ κύκλω κόσμου καὶ ἑαυτοῦ καὶ ἀναρθεῖς εἰς τὰ μεγάλα ζητήματα τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀρχαίου αἰτίας τῶν πάντων, ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν τὸ: νοῦ ἄρα ὑπάρχω καὶ φαντασθεῖς διὰ τῶν μεγαλειτέρων αὐτοῦ φιλοσόφων καὶ ζητήσεως νὰ ἀποδείξῃ τὴν αἰωνιότητα τοῦ ἐνδιαθέτου ἀνθρώπου, τοῦ νοητοῦ ἡμίσεως τοῦ γηίνου ἀνθρώπου, τούτεστι τῆς ψυχῆς, τοῦ πνεύματος—ἐφαντάσθη ἢ ἐμάντευσεν διὰ φιλοσοφικῶν θεωριῶν καὶ συστημάτων τὴν ὑπαρξίν πνευματικοῦ αἰωνίου κόσμου, ἐν ἐκάλυπεν ἀνέκαθεν ἢ ποίησιν τῶν θρησκειαῶν καὶ περιέγραψαν δι' ἀμυγμάτων ἐξ ἀποκαλύψεως χρωμάτων οἱ μεγαλειότεροι αὐτῶν ἱεροφάνται. Ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἐπρεπε νὰ ἔχῃ ἀρκούντως ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Ἐνῶ ὁ ὕλισμός, παρουσιάζων τὰς θετικωτέρας φιλοσοφικὰς ἀρχὰς, καθ' ἐκάστην, ποιεῖται τεραστίας κατακτήσεις, τερατίζων τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν εἰς τὸν τάφον, οἱ ἐμμένοντες εἰς τὰς μεγάλας ἰδέας τῆς ὑπάρξεως πνευματικῶν κόσμων καὶ ἐλπίζοντες ἐπὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, δὲν ἐπρεπε νὰ καταβιάζωσι τὸν νοητὸν τούτον κόσμον μέχρι τῶν σκελῶν τῆς τραπέζης. Ἴδου ἄρα ὅτι πρέπει, συλλογισθῶμεν ἡμεῖς, νὰ τάμωμεν μέσῃν τινα ὁδὸν—τὴν χρυσὴν ὁδὸν—οὔτε τὰς κινήσεις τῆς τραπέζης ἀπορρίπτοντες οὔτε παραδεχόμενοι τὴν καθῶδον πνευμάτων, ἐλκομένων ὑλικῇ (!) ἐπιδράσει πρὸς τὴν τράπεζαν. Τὰς σκέψεις ταύτας ἀνεκυκλοῦμεν ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν καθ' ὁδόν, μέχρι τῆς θύρας τοῦ δωματίου, ὅπου ἐμείλλομεν νὰ παραστῶμεν μάρτυρες τῶν κινήσεων τῆς μαντικῆς τραπέζης.

Τῇ ἀληθείᾳ εἰσλήθωμεν εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἐν Ἀθήναις δωματίον, οὐχὶ ἀμυγίαις αἰσθημάτων τινος δέους καὶ συγκινήσεως. Ὅμως νέον φιλελευθέρων καὶ ἐπιστημῶνων, ἐν οἷς καὶ βασιλοφύροι τινες φοιτηταὶ τῆς θεολογίας, ἐκάθητο περὶ τὴν τράπεζαν. Προσεκλήθη, ἄμα εἰσελθὼν, νὰ λάβῃ μέρος καὶ ἐκάθησα παρὰ τὴν τράπεζαν, προσθέσας διὰ τῶν χειρῶν μου ἕνα ἐτι κρικὸν εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς τραπέζης χειρῶν ἄλλωσιν. Ἡ συνεδρίασις δὲν μετέγεν ἀτυχῶς πολλῆς τῆς σοβαρότητος διότι καὶ φωναὶ καὶ εὐφρολογίαι ἄκαυτοι διεδέχοντο ἀλλήλας. Παρῆλθε ἀρκετὴ ὥρα καὶ ἐγὼ ἤρξατο νὰ μνησθῶ περὶ τῆς κινήσεως, ὅτε αἴφνης ἠσθάνθη παλμούς τινος ὑπὸ τὰς παλάμας μου.

— Νομίζω, κύριοι, ὅτι κινεῖται ὑπέλαβον.

Ὁ διευθύνων τὴν συναναστροφὴν ἀπήντησε τυπικῶς τινος

λόγους εἰς τὴν τράπεζαν καὶ μετ' ὀλίγον αὕτη ἤρξατο νὰ ἐγείρηται ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὴν ἔγερσιν θὰ ἐπέφερε ἡ ἰδική μου πίεσις ἐπὶ τῆς τραπέζης. Οἱ περὶ ἡμᾶς σχεδὸν ἠνώρθωσαν τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἡ κίνησις ἐξηκολούθει, ὅλοι δὲ ὑπωπεύθησαν ἐμῇ. Δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι ἡ κίνησις ἦτο φυσικωτάτη οὐδὲ θὰ ἤμην τόσῳ μωρὸς, ὥστε νὰ ὑποστηρίξω ἀνοήτους προλήψεις, οὐ μόνον ἐν τῇ συναναστροφῇ ἀγυρτίαν μετερχόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐκθέτων ἤδη ἐνταῦθα τὰς ἐντυπώσεις μου. Διὰ μυρίων μέσων, ὅπως μὴ ὑπάρχῃ ἐν ἐμοὶ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία, κατώρθωσα νὰ πεισθῶ ὅτι δὲν ἠπατώμην καὶ ὅτι ἡ κίνησις ἦν φυσικωτάτη· ἄλλως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ τοῦ ξύλου ἠσθάνομην διαρκεῖς παλμώδεις ταραχάς. Ἀφ' οὗ ἤρξατο νὰ κινῆται ἡ τράπεζα ὑπεβλήθησαν πολλαὶ ἐρωτήσεις δοκιμαστικαί, περὶ ζητημάτων εἰς ἕνα μόνον γνωστῶν τῶν παρακαθημένων ἢ παρισταμένων καὶ ἡ τράπεζα ἀπήντα δι' ἀκριβεστάτων ἐπικυρούσεων τοῦ ποδὸς αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Ἀνεχώρησα, πεπειθὸς περὶ τῶν κινήσεων τῆς τραπέζης καὶ ἀπορῶν μετὰ τὴν ἐπιμονὴν σφῶν τινῶν ἰδικῶν μας, ὅτινες, χωρὶς νὰ κατασύγῃσιν ἵνα πεισθῶσιν, εἰς τοσοῦτον ἀπλοῦν πείραμα, ἠρκέσθησαν νὰ ἐκστομίσωσι καὶ νὰ γράψωσι ἀφυσεῖς εἰρωνίας καὶ ἐπιστημονικῶν ἀφορισμῶν, προκειμένου περὶ τῆς κινήσεως τῶν τραπέζων, δι' ἀγνώστου δυνάμεως, ἀπορροῦσης ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ ἀνθρώπινου ὄργανισμοῦ, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀνεχώρησα ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς συναναστροφῆς μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπαναλάβω τὰ πειράματα.

Ἴσως δὲν ἐπέμεινα πολὺ εἰς τὴν οὐσίαν καὶ τὰς ἐνδελεχεῖς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀνωτέρω. Τοῦτο ἐπραξα, διότι ἠθέλησα νὰ ἐκθέσω πρῶτον τὸ περὶ τῆς ἡμῶν κινήσεως τῶν κινήσεων συμπεράσματά μου, συμπεράσματα ὅπερ ἔχον ὡς ἀρχὴν εἰς τὰ ἐπόμενα πειράματα εἶδον οὐδὲν ὀλίγον διαψευδόμενον. Οὕτω λοιπὸν, ἀφ' οὗ ἐκθέσω τὸ ἱστορικὸν τῆς συγκομιῆσεως τοῦ συμπεράσματος, ὅπερ μοι ἐχρησίμεισε κατόπιν ὡς ἀρχὴ τῶν παρατηρήσεών μου, δύναμαι νὰ κολουθήσω τὸν ἀναγνώστην εἰς ὅσας θέλει παρατηρήσεις ἢ καὶ πολλαῖς τῶν ἰδικῶν μου νὰ τῷ ἀριθμήσω, ἐὰν μοὶ τὸ ἐπιτρέψῃ ὁ παρεχόμενός μοι χώρος πρὸς τοσαύτην φλυαρίαν. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ἄμα ὡς ἀντελήφθη τῶν κινήσεων τῆς τραπέζης, τῶν φυσικωτάτων, ἐν πλέον ἢ εἴκοσιν ἐξῆς πειράμασι, ἐπέστησα εἰς ἐν, τὸ κυριώτατον, τὴν προσοχὴν ἐὰν δηλαδὴ αἱ κινήσεις τῆς τραπέζης γίνονται ἀτάκτως καὶ εἰκῆ ἢ ἄτακτοι πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο τὸ τελευταῖον ἐδυσκολευόμενον νὰ πιστεῦσω. Οὐχ' ἦττον ἐν πάσι τοῖς πειράμασι μοὶ εἶδον τὸν τραπέζιον ἀκίνητον μὲν ἢ ταλαντευόμενον ἐν ἐλλείψει διαταγῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἀνωτέρας, ἐξ ἐναντίου δὲ ὑπεγείρον κανονικώτατα καὶ κροῦον ἐπὶ τοῦ δαπέδου οἰονδῆποτε τῶν ποδῶν, ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ἐπιταγῇ ἢ παρακλήσει—τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀβροροσύνης τῶν παρακαθημένων— ἢ καὶ ἀκόμη τῇ κατὰ διάνοιαν συλλήψει τῆς κινήσεως. Οὕτω π. χ. σιγῶντων

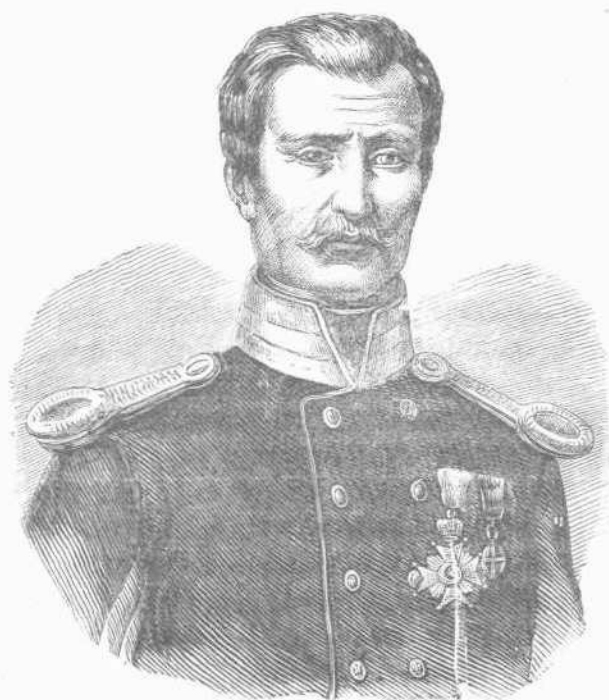
πάντων, ἐγὼ ἤρχισα ἐν ἐμαυτῷ νὰ διαγράψω νοητοὺς κύκλους ἐξ ἀριστερᾶς πρὸς δεξιάν, οἰοῦντι ἐπιτάσσων τῇ τραπέζῃ νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, καὶ εἶδον αἴφνης τὴν τράπεζαν μοχθηρῶς τὸ πρῶτον, ῥῆξον δὲ κατόπιν περιστρεφομένην, ὅτε μὲν στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ποδῶν, ὅτε δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν. Συνήγαγον ἄρα συμπέρασμα ὅτι ἡ βούλησις κανονίζει τὰς κινήσεις τῆς τραπέζης. Δὲν θέλω νὰ ζητήσω, οὐδ' εὐκολον εἶνε νὰ εὐρεθῇ, ὅποια ὕλικὴ ἐπεξεργασία τελεῖται κατὰ πᾶσαν διανοητικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, ἡ ὕλικῶς ἐπιδρῶσα καὶ κανονίζουσα τὰς κινήσεις τῆς τραπέζης, ἥτις διὰ τῆς διαρκεῦς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως, ἀγνωστον ὑφ' ὅποιαι συνθήκαι, ἀφικνεῖται εἰς βαθμὸν εὐκυσθησίας τοσοῦτον, ὥστε νὰ ποτυπῇ ἀκριβῶς πᾶσαν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου μετοχτετευομένην ἐργασίαν ἐπ' αὐτῆς, ἀποτελούσης τότε ὕλικὸν παράρτημα τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ. Ἦθελεν εἶσθαι ἴσως τολμηρὸν νὰ συγκρίνω τὰς κινήσεις τοῦ τραπέζιου πρὸς τὰς διὰ τῆς φυζικέντρου καὶ κεντρομόλου ἐνεργείας τῶν νευρικῶν κυττάρων κινήσεις τῶν κεντρικῶν καὶ τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν ὀργάνων τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ καὶ ἴσως ἤθελε μοι προβάλλει τις τὴν ἔνστασιν, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ μηχανικῆς ἐπιδράσεως νευρικῶν κινήσεων ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἄλλ' οὐδ' ἡμεῖς τοῦτο ἐννοοῦμεν. Ἐννοοῦμεν ὅτι, ὡς μυστήριον εἶνε ἡ ἀπὸ τῆς περιφέρειας εἰς τὰ νοητικὰ καὶ αἰσθητικὰ κέντρα μεταβίβασις τῶν αἰσθησῶν καὶ ἡ ἀπ' ἐκείνων μεταβίβασις τῶν κινήσεων—ἐργασία γινόμενη ὑπὸ γνωστᾶς μὲν ὡς τὰ πολλὰ συνθήκαι, ἀλλ' ὑπὸ ἀγνωστον δυνάμιν, ἣν ἐκάλεσε ψυχὴν ἢ φυσιολο-

γία—ὡς μυστήριον λοιπὸν εἶνε πάντα ταῦτα, μυστήριον εἶνε καὶ τὸ δια τί τῆς κινήσεως τῆς τραπέζης. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀγνωστον τὸ δια τί δὲν πρέπει νὰ καταλίπωμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ πῶς, τῶν συνθηκῶν τοῦλάχιστον καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν κινήσεων, διότι πολλάκις ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀποτελεσμάτων ἐρχόμεθα ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν αἰτίων. Ἰδοῦ, τουλάχιστον καθ' ἡμᾶς αἱ συνθήκαι ὑφ' ἃς τελοῦνται αἱ κινήσεις, ἰδοῦ καὶ ἡ ὑποτιθεμένη ἀρχὴ τῶν κινήσεων. Ὅρισαντες τὰ ἐκ τῆς ἰδίας μελέτης συμπέρασμα, καταλήγομεν παρατιθέμενοι ἀφορισμοὺς τινὰς περὶ τῆς κινήσεως τῶν τραπέζων, ἀπορρέοντας ἐκ τῶν ἄνω ὑποθέσεων, ἀφορισμοὺς τοὺς ὁποίους θέτομεν ὑπὸ τὴν μελέτην τῶν πειραματιζόντων.

Διὰ νὰ ἐπέλθῃ, μετὰ τὴν εἰς βαθμὸν τινὰ εὐκυσθησίας διὰ τῶν γνωστῶν μέσων ἀφίξιν τῆς τραπέζης, ἡ κανονικὴ αὐτῆς κίνησις καὶ ἡ διακοπὴ αὐτῆς, πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ ἡ βούλησις.

Διὰ νὰ σημάνη διὰ γραμμάτων, ἀναλογούντων πρὸς ἀριθμοὺς κτύπων, ἡ τράπεζα, λέξιν τινὰ, φράσιον, ἔνοιαν ἢ ἀριθμὸν, ἡ λέξις, ἡ φράσις ἢ ὁ ἀριθμὸς ἀνάγκη νὰ προὔπηρχε ἐν τῇ διανοίᾳ ἐνὸς τοῦλάχιστον τῶν παρακαθημένων ἢ παραστακμένων καὶ ἀτεινόντων εἰς τὸ κέντρον τῆς τραπέζης.

Τὸν πρῶτον τῶν ἀφορισμῶν ἐπορίσθημεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῶν κινήσεων τῆς τραπέζης. Τὸν δεῦτερον ἐπορίσθημεν ἐκ διαφόρων πειραμάτων, ἐν οἷς ἀπεδείχθη ὅτι περὶ πραγμάτων ὅλως ἀγνώστων—καὶ ἠδυνάμεθα νὰ παρατάξωμεν σωρεῖαν παραδειγμάτων—λίαν σφάλλεται ἢ οὐδέποτε ἐπιτυγχάνει ἡ τράπεζα. Προσέξατε καὶ θὰ ἴδητε ὅτι, ὅτι σημάνε-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

ὑμῖν ἡ τράπεζα εἶναι ἐξ ἀπαντος γνωστὸν εἰς τινὰ τῶν παρακαθημένων.

Τὸ συμπέρασμα ἡμῶν ἐν ὀλίγοις. Πρὸς τιμὴν τοῦ πνευματικῆς κόσμου, δὲν παραδεχόμεθα τὴν δι' ὕλικῆς ἐπιδράσεως καταβίβασιν τῶν πνευμάτων ἐντὸς τῶν ποδῶν τῆς τραπέζης. Ἀπορρίπτομεν τὴν μαγείαν τοῦ μέλλοντος, ὡς μόνον δὲ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἐν ἐνδεχομένην τελειοποιήσει τοῦ συστήματος τῆς κινήσεως τῶν τραπέζων, βλέπομεν τὰς ἐκ τῆς ἀκουσίας ἐξωτερικεύσεως ἰδέας, εὐρίσκουμένης ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἐνὸς τῶν παρακαθημένων, δυνάμενα νὰ προκύψωσιν ἀποτελέσματα. Ἀπορρίπτομεν, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, ἐμφάνισιν πνευμάτων καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν διατριβὴν ἡμῶν ὀνομαζομένην «Κινοῦμένας τραπεζας».

Νοεμβρίῳ 1884.

ΠΕΤΡΟΣ Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

Λογιζόμεθα εὐτυχεῖς, δυνάμενοι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τῆς εἰκόνης τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ, νὰ παραθέσωμεν ὀλίγους πυρίνους στίχους τοῦ ὡς ἀντίδοτον τῶν σήμερον δημοσιευομένων ποιημάτων τῆς Νέας λεγομένης Σχολῆς, ἧς οἱ ὄπαδοί ἐν τῷ πραγματικῷ ζητοῦντες τὴν ἐμπνευσιν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ὑψωθῶσι μέχρι τῶν στρωμάτων τῆς ποιητικῆς ἀτμοσφαιρας, ἐν ἧ ἐπετέρυγισεν ἡ φαντασία τοῦ ὕμνου τοῦ «Μεσσολογίου» καὶ τῆς λοιπῆς ἐκλειψάσης ποιητικῆς χορείας, ὧν Μοῦσα ἦτο ἡ πατρις, ὁ ἔρω, ἡ πίστις, ἔρπουσι πάντοτε ἄνευ αἰσθηματος καὶ ἰδανικοῦ, τεχνουργούντες στιχάρια ἀνούσια καὶ ἐξοβελίζοντες ἀπὸ αὐτὰ τὸν ἀγνὸν ἔρωτα, τὴν πίστιν, τὴν πατρίδα, καὶ ὧν τὸ ἰδανικὸν ἐξικνεῖται μέχρι γυναικείου κνημοδέτου ἢ τὸ πολὺ πολὺ μέχρι τῶν διόπτρων μύωπος γεροντοκόρης, ἅτινα γίνονται θέματα τῶν ἐμμέτρων πεζολογημάτων των, ἀπερ μᾶς παρουσιάζουν εἰς κομψὰ τομίδια, διὰ τὰ ὅποια οἱ ἐταῖροι τοῦ ἀμοιβικοῦ θαυμασμοῦ διανέμουσιν ἀφειδῶς αὐτοῖς δάφνας, ὅποια δὲν ἔσπεψαν οὐδέ τὰς κεφαλὰς τῶν Σούτσων, τοῦ Παράσχου, τοῦ Βαλαωρίτου. Καὶ ὅλα ταῦτα χάριν τῶν ἀγωνιζομένων νὰ μεταφέρωσιν ἐν τῇ ἡμέτερᾳ κοινωίᾳ τὴν φιλολογικὴν αὐτῆν χολέραν, γαλουχοῦντες τὴν νεολαίαν μὲ τὰ δηλητηριώδη ἐκβράσματα τοῦ μελανοδοχείου τῶν ἡγετῶν τῆς Φυσιολογικῆς Σχολῆς.

Θὰ ἦτο λίαν ὀδυνηρὸν διὰ τὴν ἡμετέραν κοινωίαν ἂν οἱ κύριοι οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς αὐτῆς ποιηταὶ καὶ κατ' ἀνάγκην ἠθέλομεν θεωρήσει αὐτὴν ὡς φαύλην, κρίνοντες αὐτὴν ἐκ τῶν ποιητῶν τῆς, οἵτινες πάντοτε εἰσὶν οἱ διερμηνεῖς τῶν αἰσθημάτων τῆς κοινωίας ἐν τῇ ζωῖν. Εὐτυχῶς οὐτε ἡ κοινωία μας εἶναι τοιαύτη, οὐτε οἱ κύριοι οὗτοι εἰσὶν οἱ ποιηταὶ

τῆς, καὶ παρηγορούμεθα διότι χθὲς ἔτι ἐν ποιητικῇ ἐσπερίδι, εἶδομεν τὴν ἀττικὴν νεολαίαν συναθροισμένην περὶ τὸν ζῶντα ἐθνικὸν μας ποιητὴν, ζητωκραυγάζουσαν καὶ χειροκροτοῦσαν αὐτόν, καὶ οἰοῦντι διαμαρτυρομένην κατὰ τῶν ἐπικροτούντων ἐκείνους οἵτινες δι' ὁμοίας διαγωγῆς κατέστησαν τοὺς ἡμετέρους ἠθοποιούς τολμηροὺς μέχρις ἀναιδείας καὶ ἐξαιτίας των εἶδομεν σφραγισζόμενα τόσα νοερά τέκνα τοῦ Σαίκοπτη καὶ Σίλλερ, ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς. Ἐκ τῶν θυμιαζόντων τούτους δὲν εἶναι παράδοξον νὰ ἀκούσωμεν ἡμέραν τινὰ, νὰ ὀνομάζωσιν ἐθνικοὺς ποιητὰς τοὺς ἐν Ζυθοπωλείοις ἐμπνεομένους.

Τὴν τοιαύτην κατάπτωσιν οἰοῦντι προφητεύων ὁ Ζαλοκώστας ἔγραφε:

«Ὁ ἀγὼν δὲν ἐπεράνθη μὴ δεχθῆτε ἦθη ξένα.»

Τὰ ὥραία ταῦτα ἐπη ἀναγράφοντες, αἰσθανόμεθα διπλῆν τὴν λύπην, ῥίπτοντες βλέμμα ἐπὶ τῶν σημερινῶν δημοσιευομένων ποιημάτων καὶ μὴ εὐρίσκοντες ἐν αὐτοῖς μῆτε ἔχνος ἑλληνοπρεπείας, αἰσθηματος καὶ σεμνότητος καὶ ἔτι πλέον διότι εἶδομεν νὰ γίνηται τόσος πάταγος δι' αὐτὰ, ἐνῶ ἀπηξίωσαν νὰ γράψωσι δύο λέξεις διὰ «τὸ Μνημόσυνον τοῦ Φερραίου», τὰ «Νιάτα τῆς Γραγιᾶς» καὶ τὴν «Γέννησιν τῆς Κόρης», τὰ μόνα ἴσως ποιητικὰ ἀνθήλια ἅτινα συννητήσαμεν καθ' ὅλην τὴν ἀνὰ τὴν σημερινὴν ποίησιν ἐκδρομὴν μας, ἅτινα ἔχουσιν ἀληθῆ ἐμπνευσιν ἣν ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὁ Ἕλλην ποιητής. Τὴν στέρωσιν ταύτην τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγνοῦ βλέποντες, στρέφομεν τὰ βλέμματά μας πρὸς τὸ παρελθόν, λαμβάνομεν «τὰ Ἀπαντα» τοῦ Ζαλοκώστα εἰς τὰς χεῖρας καὶ διερχόμεθα αὐτὰ μεθ' ὁμοίας ἠδονῆς, ἣν αἰσθάνεται ὁ διελθὼν κοιναλέαν τινὰ πλατεῖαν μας καὶ σταματήσας τέλος τὸ βῆμα εἰς εὐοσμον ἀνθῶνα.

Ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας, τέκνον τῆς Ἠπείρου, ἐγεννήθη ἐν Συρράκῳ τὸ 1805, ὅπερ ὁ πατήρ του ἐγκατέλιπε ζητήσας ἐν Λιθόρῳ ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ περιουσίας, καὶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀνετρέφετο, σπουδάζων τὴν Ἱταλικὴν καὶ Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ὁ νεαρὸς Γεώργιος, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀντήχησεν ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Δουναβέως μέχρι τῶν βράχων τοῦ Ταινάρου μία φωνὴ «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος». Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος ἐσπευσε νὰ προσφέρῃ τὸν βραχίονά του ταχθεὶς ὑπὸ τὸν Μάρκον Βότσικην καὶ Τζούρτζ ὁ νεαρὸς Ζαλοκώστας, καὶ μετὰ πάροδον πολλῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς πολεμικῆς καὶ περιπετειώδους ἐκείνης ζωῆς του, ἐμελώδησε τὰς ἐντυπώσεις του εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς, τὸ Μεσολόγγι, τὴν Τελευταίαν Νύκτα, τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης καί εἰς τὰ λοιπὰ ἐκείνα ποιητικὰ προΐοντα, εἰς ἃ διακλᾶμπε τὸ αἶσθημα, τὸ κἀλλος τοῦ στιχοῦ, ἡ σαφήνεια καὶ πρὸ πάντων τὸ κυριοδέστερον χαρακτηριστικὸν τῆς ποιήσεώς του ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, ἣν ἐλάτρευεν ὁ ποιητὴς καὶ ἠσθάνετο πολὺ διαφορετικῶς τῶν σήμερον τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἑλλήνος στρα-

τιώτου και ποιητοῦ. Διὰ τοῦτο, βλέπων παρεκκλίνουσαν τὴν τότε νεολαίαν τῶν ἔθνικῶν παραδόσεων, νεολαίαν ἢ ἐν τούτοις ὄνειρον ἦτο τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος, ἔγραφε:

"Ω, διατί δὲν δύναμαι ἐκ βάθρων νὰ σαλεύσω
τὴν ληθαργούσαν ταύτην γῆν μὲ λόγον μόνον ἕνα!

"Δὲς ἤμην κάμινος ἄρων, ἀς ἤμην πῦρ νὰ βεύσω

Εἰς φλίβας ἄνευ αἵματος, εἰς στήθη παγωμένα!

"Ἐπιθύμουν νὰ εἶχον ἐν τῇ διαθέσει μου ἀκοῦντα χῶρον
ἵνα μεταφέρω ἐνταῦθα πολλὰ μέρη ἐκ τοῦ Στωμίου τῆς
Πρεβέζης, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Φώτου
καὶ τῆς Φρόσως ἢ ἀπὸ τὰ περιπαθῆ ἐκεῖνα ἐλεγεία
ἅτινα τῷ ἐνέπνευσαν ὁ πόνος καὶ ἡ συμφορὰ. Ἀτυχῶς ἀδυνατῶ
νὰ πράξω τοῦτο σήμερον, δὲν δύναμαι ὅμως νὰ παρατρέξω
τὰς ὀλίγας παρατιθεμένας στροφὰς ἐκ τοῦ Βότσαρη, ἀ-
ποτεινομένας πρὸς τὴν τότε Ἑλληνικὴν νεολαίαν, καὶ αἰτινας
νομίζε: τις ὅτι ἐγράψαν διὰ τὴν σημερινήν.

Καὶ ἰδοὺ τὸ ἰνδαλμὰ του...

Εἶν' αὐτὸς ποῦ ζεσπαθόνει,

'Ἄλλ' εἰς δίκτυα θανάτου

Περιπλέκεται πικρῶ

Καὶ νεκρὸν τὸν σκαθάνονει

Ἡ σημαία τοῦ Σταυροῦ.

Τὰ ὄνειρα τὰ τότε

Αὐτὰ ἦσαν τῶν ἀνδρείων!

Τῆς πατρίδος στρατιῶται,

Πλήρεις δόξης καὶ τιμῆς,

Ἐθυσίζον τὸν βίον

"Ἰνα χαίρωμεν ἡμεῖς.

'Ἄλλὰ ποῖος πατριώτης

Εἶναι σήμερον;... Ἐξύπνα,

Ἄσυλλόγιστος νεότης,

Καὶ μὴ τρίβης τὸν καιρὸν

Εἰς τοὺς πότους εἰς τὰ δαίπνα

Καὶ τὸν φράγκικον χορὸν.

"Ὁ ἀγὼν δὲν ἐπεράνη;

Μὴ δεχθῆτε ἤθη ξένα...

Τῆς Ἐλευθερίας τ' ἔνθη

Εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ,

Ποῦ αὐξάνουν φυτευμένα

Εἰς τὰ σπλαγγα τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἀποθέτων τὴν λύραν του εἰς κλῶνα ἰτέας ἀφῆκεν ἕνα
μουσικὸν πόνον ἄλλὰ καὶ μίαν ἐλπίδα.

"Ἀπόθεε δὲ ταύτην εἰς κλῶνα ἰτέας
Καὶ μὴ τὴν ἐγγίξῃς καὶ μὴ τὴν κινήσῃς,
Ἐάν τρικυμία μεγάλης φωνῆς
Δὲν πείσῃ τὰ στήθη θερμῆς νεολαίας.

"ὦ, τότε τὸ πρῶτον μου ὄπλον ζητῶ

"ὦ, τότε τ' ἀρχαῖά μου πέδιλα φέρων,

Ἐκεῖ ὅπου βέει γοργὸς ὁ Ἀχέρων

Μαζὺ σου πετῶ.

Ἐάν σήμερον εἴη ἐτι ὁ ποιητὴς καὶ ἔβλεπε τὴν παγερό-
τητα, μεθ' ἧς θεωροῦμεν τὴν ἀρπαγὴν τῆς Μακεδονίας μας,
καὶ τοὺς ὑμνοδοῦς τῶν κνημοδετῶν καὶ τῶν διόπτρων, βε-
βαίως δὲν ἤθελε κρεμάσῃ εἰς κλῶνα ἰτέας τὴν λύραν του,
ἀλλὰ ἤθελε θραύσῃ αὐτὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν ἐκνευρισμέ-
νων καὶ βραχιτικῶν ὀπαδῶν τῆς Φυσιολογικῆς Σχολῆς.
Ἐ' Ἀθήνας Νοεμβρίῳ 1884.

Θ. Α. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ.

ΔΗΜΟΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

(Ἐξ ἀνεκδότου συλλογῆς)

6') Ἡ Φλίβαις

Γνωστὸν τοῖς πᾶσι τυγχάνει, ὅτι τὸ πρὸς τὰ δυτικὰ πα-
ράλια τῆς Ἀττικῆς ἀπέναντι τῆς Ἀλικῆς κείμενον ἔρημον
νησιδίων ὀνομάζεται κοινῶς Φλίβα (ἢ Φλίβαις μετὰ τῶν πα-
ρακειμένων νησιδίων) καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε εἰς ὅλους
σχεδὸν τοὺς ναυτικούς τοῦτο γνωστὸν. Λέγομεν δὲ σχεδὸν,
διότι τινὲς τῶν ναυτικῶν ἀποδίδουσιν αὐτῷ καὶ ἑτέραν ὀνο-
μασίαν, τὸ ὀνομάζουσαν δῆλον ὅτι Φακοῦλδι. Κατὰ τὴν ἀρχαι-
ότητα ὅμως δὲν ἔφερεν τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν, ὅπως καὶ τὸ
ἀκρωτήριο, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου κεῖται: διότι τὸ μὲν ἀκρω-
τήριο, τὸ ὁποῖον σήμερον ὀνομάζεται Ἀλική, τὸ πάλαι ἐκα-
λεῖτο Ζωστήρ, ἢ δὲ ἀπέναντι αὐτοῦ κειμένη νῆσος, Φάβρα ἢ
μᾶλλον Φάυρα, δηλαδὴ μικρὰ, ἐκ τοῦ φαῦρος ἴσως, ὅπερ
αὐτὸ μὲ τὸ φαῦλος, ἐξ οὗ τὸ φαῦρος καὶ τὸ λατ. *manus*.
Ἐκτὸς τούτου ἔφερε καὶ ἄλλας ὀνομασίας κατὰ διαφόρους
ἐποχάς, οἷον Φηγία, Ἰδρούσσα, Ἐλαιούσα, ἧτις ὅμως πιθανῶς
εἶνε οὐχὶ ἡ νῦν Φλίβα, ἀλλὰ ἡ ὀλίγον κατωτέρω αὐτῆς
κείμενη ἐρημόνησος πλησίον τῆς νήσου τοῦ Πατρόκλου (Γαί-
δουρονήσιου). Τὸ ὄνομα δὲ Φλίβα, κατὰ τὴν παράδοσιν ἔλα-
βεν ἐκ τυχαίου τινὸς περιστατικοῦ ἢ νήσου, ἧτις ἄλλοτε ἐ-
συχνάζετο ὑπὸ ποιμένων, ἐγκαταλειψάντων αὐτὴν ἕνεκα δει-
σιδαιμονίας, ὡς δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῆς περὶ τῆς νή-
σου σωζομένης παραδόσεως.

Λέγει δὲ τὴν παράδοσιν, ὅτι, εἰς ἐποχὴν μεμακρυσμένην,
πλοιαρίον τι διερχόμενον ἐκεῖθεν ἐναυάγησεν ἕνεκα τῆς τρικυ-
μίας καὶ τρεῖς ἐκ τῶν ναυτῶν αὐτοῦ ἐπώθησαν κολυμβῶντες
εἰς τὴν νῆσον, ὅπου ἔμειναν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ματαίως ἀνα-
μένοντες νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν σωτήριον τι σκάφος. Ὁ χειμὼν ἦτο
δριμύς καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ ἄλιεῖς, οἵτινες πρὸ πάντων προσ-
ἤγγιζον τὴν νῆσον, δὲν διήρχοντο ἐκεῖθεν. οἱ δὲ δυστυχεῖς ἐ-

κεῖνοι ἐτρέποντο ἐκ τῶν ὀλίγων τῆς νήσου χόρτων μέχρις οὗτου
καὶ ταῦτα ἐξέλιπον. Μαστιζόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ
τῆς πείνης ἀπεσύρθησαν εἰς τι παρὰ τὴν νῆσον σπηλαίον,
ὅπου κατ' ἀρχὰς ἀπέθανεν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν οἱ ἐναπομείναντες
τότε δύο ἀπεφάσιον νὰ καταφάγῃσι τὸ σῶμα τοῦ συντρό-
φου των, ἐλπίζοντες ὅτι μέχρις οὗτου καὶ ἡ τροφή αὕτη ἐκλί-
πη θὰ ἐσώζοντο διὰ πλοιαρίου τινὸς κατὰ τύχην διερχομένου
ἐκεῖθεν. Πλὴν ματαία ἡ ἐλπίς: ἡ τροφή ἐξέλιπε καὶ οἱ δυ-
στυχεῖς ἐκεῖνοι ἀπέκαμον νὰ παρατηρήσωσιν ἀπὸ τοῦ σπη-
λαίου περιπαθῶς τὴν ἐξηγηρωμένην καὶ ἐρημὴν θάλασσαν.
Τέλος ἀπέθανε καὶ ὁ δευτέρος καὶ ὁ ἐναπομείνας κατέφαγε
τὸ σῶμα αὐτοῦ πάντοτε ἐλπίζων, ὅτι ἤθελε δυνηθῆ νὰ ἐπι-
ζήσῃ τῶν συντρόφων του, μέχρις οὗτου καὶ οὗτος κατεβλήθη
μοιραίως ὑπὸ τῆς πείνης. Ἐκτοτε οἱ ποιμένες διηγούντο, ὅτι
δοαῖς ἐπορεύοντο εἰς τὴν νῆσον, εὗρισκον ἐκάστην προῖαν ἐν
τῷ βᾶθει τοῦ σπηλαίου τινὰ τῶν προβάτων αὐτῶν νεκρά,
καὶ ἤκουον ἐντὸς αὐτοῦ στεναγμούς προερχομένους ἐκ τοῦ βᾶ-
θους αὐτοῦ. Νομίσαντες δὲ ὅτι ἐν τῷ σπηλαίῳ τὸ φάσμα τοῦ
τελευταίου ἐκ τῆς πείνης ἐκεῖ ἀποθανόντος ναύτου περιερχό-
μενον ἐθρῆνε τὴν ἀπώλειαν τῶν συντρόφων του, οὗς κατέ-
φαγε, καὶ ἐπνεγε τὰ πρόβατα, ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς νήσου καὶ
δὲν ἐπανῆλθον πλέον διαδύσαντες, ὅτι τὴν νύκτα τὸ φάσμα
ἦνοιγε τὰς φλίβας τῶν προβάτων καὶ ἔρροφα τὸ αἷμα αὐτῶν.
Οἱ λόγοι οὗτοι τῶν ποιμένων διεδόθησαν βαθμηδόν, καὶ οἱ
ἄλιεῖς, οἵτινες ἄλλοτε διενυκτέρευον πολλὰς ἐκεῖ, φοβούμε-
νοι τῆς Φλίβας τὸν βρυκόλακα, ὡς ὀνόμασαν αὐτό, ἀπῆρ-
χοντο ἄμα ἐπήρχετο ἡ νύξ. Ἐκτοτε πλέον ἡ νῆσος ἦτο γνω-
στὴ εἰς τοὺς ἄλιεῖς διὰ τοῦ ὀνόματος Φλίβα.

Σημειωτέον, ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμῆ
πλάσμα τῆς φαντασίας τῶν ποιμένων. Διότι αἱ μὲν φωναί,
ἀς ἐξέλαβον ὡς στεναγμούς τοῦ φάσματος, οὐδὲν ἄλλο ἦσαν
εἰμῆ ἢ ἡχώ, ἧτις ἐπανελάμβανεν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τοὺς
μυκηθμούς τῆς θαλάσσης καὶ τὰς ὀμιλίας αὐτῶν, ὁ δὲ θάνα-
τος τῶν ποιμνίων ἢ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι συνέβη
ἄπαξ ἢ δις ἐκ τυχαίου τινὸς περιστατικοῦ, καὶ ἡ ἐξηγημένη
φαντασία τῶν ποιμένων ἐπλάσε τὸ φάσμα, ἢ ἐν πιστεύσω-
μεν, ὅτι ὅσα ποιμνία κατέφευγον εἰς τὸ βᾶθος τοῦ σπηλαίου
ἀπέβησκον, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι εἰς τὸ βᾶθος τοῦ
σπηλαίου ὑπῆρχεν ἀνθρακικὸν ὄξύ, τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὸν θά-
νατον εἰς τὰ ποιμνία, ὅπως τοῦτο συμβαίνει ἐντὸς φρεάτων ἢ
τάφων, ἐντὸς τῶν ὁποίων καταθάντες ἀπροσέκτως πολλοὶ ἄν-
θρωποι ἀπέθανον ἕνεκα τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐπιπολάζοντος ἀνθρακι-
κοῦ ὀξέος, ἀκαταλλήλου ἔντος πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς.

Ἡ ἀνωτέρω παράδοσις σώζεται παρὰ τοῖς ἄλιεῦσι, τινὲς
τῶν ὁποίων φοβούνται εἰσέτι νὰ διαμείνωσιν ἐν τῷ σπηλαίῳ
τὴν νύκτα. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μάλιστα τοῦ παρελθόν-
τος ἔτους (1883) ἄλιευτικὸν τι πλοιαρίον διερχόμενον ἐκεῖθεν
κατεποντίσθη ἕνεκα τῆς μεγάλης τρικυμίας καὶ ὁ ἐντὸς αὐ-
τοῦ ἄλιεῦς κολυμβῶν κατάρθωσε νὰ σωθῆ διεκπεριωθεῖς εἰς
τὴν νῆσον. Ἰνα δὲ προφυλαχθῆ ἐκ τοῦ ψύχους κατέφυγεν ἐν

τῷ σπηλαίῳ, ὅπου ἀκούσας τὴν φωνὴν του ἐπαναλαμβανου-
μένην ἐν τῷ βᾶθει αὐτοῦ, ὑπὸ τοσοῦτου κατελήφθη φόβου ἐπὶ
τῇ ιδεᾷ ὅτι τῷ φάσμα ἐπανελάμβανε τὴν φωνὴν του ἐμπαί-
ζον αὐτόν, ὥστε ἐντρομος ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα κα-
ταφύγῃ εἰς τὸ ἀπέναντι ἀκρωτήριο καὶ θὰ ἐπίνιγετο, ἐάν δὲν
ἔσωζε αὐτὸν πλοιαρίον τι τυχαίως ἐκεῖθεν διερχόμενον.

Ἐκτὸς τῆς πρώτης παραδόσεως ὑπάρχει καὶ ἑτέρα, ἣν ττον
γνωστὴ ἐκείνης, περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου. Ἡ νῆσος κατὰ
τὴν παράδοσιν ταύτην ἔλαβε τὸ ὄνομα Φλίβα ἐκ τινος ἀρ-
χηγοῦ ἐκπατρίδος (καπετάνιου τράττας) ἐν ἐρόνευσαν ἐν
αὐτῇ ἡ σύντροφός του, ἵνα τῷ ἀφαιρέσωσι τὰ ὅσα ἔφερεν ἐν
τῇ ζωῆν του (κεμέρι) χρήματα, καὶ ὅστις, ὡς μοι εἶπεν ὁ διη-
γηθεὶς μοι ταῦτα γέρον ἄλιεῦς, ὀνομάζετο Γιάννακος Φλίβας.

Ἄλλὰ πάντα ταῦτα εἶνε μυθολογικά. Φλίβα καὶ Φλίβας
πρὸ πάντων ὀνομάσθη ἡ νῆσος καὶ τὸ ἀπέναντι αὐτῆς ἀκρω-
τήριο ὁ Ζωστήρ μετὰ τῶν παρακειμένων νησιδίων ὡς ἄρη-
τήριο, ὡς πηγὴ, τρόπον τινὰ τοῦ ἀνέμου ἐκείνου, ὅστις συ-
χνότατα ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο ὄρηκτικὸς ἐπιπνέων προσβάλλει
τὸν Σαρωνικὸν κόλπον καὶ ἰδίως τὸ ἀπὸ τῶν Φλιβῶν μέχρι
τῶν ἀνατολικῶν ἄκτων τοῦ Πειραιῶς μέρος αὐτοῦ. Ὁ ἄνεμος
δὲ οὗτος εἶνε ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμενος Εὐρος, νῦν
δὲ γνωστὸς τοῖς ναυτικοῖς ὑπὸ τὸ ἰταλικὸν ὄνομα Σιρόκος.
Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν καὶ ἐξ ἄλλων
ἀναλόγων φράσεων τοῦ λαοῦ: οὕτω λ. γ. φλίβα τοῦ πηγα-
διοῦ, φλίβα τοῦ νεροῦ, λέγει ὁ λαὸς θέλων νὰ σημάγῃ τὸ μέ-
ρος, ἐξ οὗ ἀναβρῆσι τὸ ὕδωρ δηλ. τὸ ὄρηκτήριο, τὴν πηγὴν
αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Εὐρος, ὅστις ὡς εἶπομεν προσβάλλει
τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, φαίνεται ὅτι πνέων ἐξέρχεται ἀπὸ
τὸν Ζωστήρα καὶ τὴν νῆσον Φαύραν, ὁ λαὸς ὀνόμασε τὰ δύο
ἐκεῖνα μέρη Φλίβας δηλαδὴ πηγὴν, μάννα καθὼς λέγει, τοῦ
ἀνέμου ἐκείνου.

Ἡ νῆσος σήμερον εἶνε ἔρημος ἐπισκεπτομένη ὑπὸ τῶν
ἄλιεων, τῶν ὁποίων τὰς πυρὰς διακρίνομεν κατὰ τὰς ὥραιας
τοῦ θέρους ἐσπέρας ὑποπνευσάσας καὶ ἀντανακλωμένας ἐπὶ
τῆς ἀτέρμονος καὶ ἡρεμύσης θαλάσσης. Κατὰ τὰς ἐαρινὰς
δὲ πρώτας, ὅτε νημεῖα καὶ γαλήνη ἐπικρατεῖ ἐπὶ τῆς θα-
λάσσης καὶ ὁ ἥλιος προβαίνειν ἡμέρα ἀπὸ τοῦ βραχῶδους
Ἰμητοῦ χρυσίζει τὴν ὑπερήφανον αὐτοῦ κορυφὴν, ἡ νῆσος
ὡσειδῆς φαίνεται μακρόθεν ἐπιπλέουσα τῆς θαλάσσης καὶ
ὡσεὶ προσκεκολλημένη ἐπὶ τοῦ ἀπαστρέπτοντος ὑπὸ τὰς πρώ-
τας λάμψεις τοῦ ἡλίου γλαυκοῦ οὐρανοῦ, ποικίλλουσα οὕτω
τὸν ὠραῖον καὶ ποιητικὸν πρὸς ἀνατολὰς ὄριζοντα τοῦ Πει-
ραιῶς.

Ἐ' Πειραιεῖ τῇ 2 Ἰουνίου 1884.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Θ. ΣΠΗΛΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΜΙΑ ΝΥΞ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΟΣΠΟΡΟΝ

(ὑπὸ ΕΛΕΝΗΣ Α.....).

Δὲν ἀποπειρώμαι ἐνταῦθα νὰ περιγράψω τὸν κυανοῦν Βόσπορον μετὰ τῶν λευκῶν ἐκ μαρμαῶρου ἀνακτόρων του, τῶν γελώντων χωρίων του, τῶν τζαμιῶν του μετὰ τῶν εὐμήκων μιναρέδων, τῶν νεκροταφείων του μετὰ τῶν λευκῶν μαρμαρίνων μνημείων καὶ τῶν σκιερῶν ἐκ κυπαρίσσω ἀλάσων, ὑπό τε καὶ ἡ ἡμέρα παρέχει διπλὴν μεγαλοπρέπειαν εἰς τὴν λαμπρότητα ταύτην. Ὁ δὲ ἀσθενὴς κάλαμός μου ἐπιθυμῶ μόνον ν' ἀπεικονίσῃ τὰς πρὸ ἐνός ἔτους ἐν πανσελήνῳ τινι νυκτὶ ἐντυπώσεις μου, ἃς σήμερον ἀναπολώ.

Κανονολισμοὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀνήγγελλον ὅτι ἔρχεται τὸ Ραμαζάνιον, ὃ ἔνατος μὴν τῶν Τούρκων καθ' ὃν νηστεύουσι, καὶ τὸ Βαϊράμ, τὸ Πάσχα τῶν Τούρκων, διαρκοῦν τρεῖς ἡμέρας. Βαϊράμ σημαίνει ἑορτή. Ἡ νύξ ἔλαμπε σχεδὸν, ὡς ἐὰν κατῆλθε νηρηὶς μετὰ κέρατος πλήρους ἀπαστραπτῶν ἀστέρων, καὶ ὅτι διέχυσε τούτους εἰς τὰς χιλιάδας τῶν χρυσοκέρων πλοίων ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων ὑπερποντίων ἀτμοπλοίων μέχρι τοῦ μικροτάτου καϊκίου.

Διὰ ν' ἀπολαύσω δὲ κάλλιον τὸ θέαμα, ἀνῆλθον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐπὶ τινος καϊκίου. Ἐκαθήσαμεν ἐπὶ τῶν ἀπαλῶν προσκεφαλαίων, καὶ ἐταλαντεύομεθα ἡρέμα ὑπὸ τῶν θαλασσίων κυμάτων, ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν περιπλανῶντο ἐπὶ τῶν μαγευτικῶν φωτιζομένων ἀκτῶν τοῦ Τοπαχάνε μέχρι τοῦ Βουγιουκδερέ. καὶ ἐλούοντο ἐπὶ τῶν ἐπαργύρων ὑπὸ τῆς πανσελήνου ὑδάτων. Ἀφεγγὲς πλοῖον πλησιάζει πρὸς ἡμᾶς βραδείως καὶ δίκην φάσματος. Αἰφνης ἀστράπτει εἰς ἀστήρ τερον, καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ ὀλόκληρον τὸ πλοῖον μετὰ τῶν ἰσῶν καὶ ἰσῶν του ἀπαστράπτει ἐκ φωταυγείας. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἶπερ ἰσοπεπτοὶ κατεθαμβώθησαν ὑπόταν ἀριστερῶθεν ἰδῶμεν ἀνερχομένην ἐκ τοῦ τζαμιῶ Noustralié δέσμιον φωτεινὴν. Εἶναι τὸ σημεῖον ὅτι ὁ Παδισάχ ἐπέβηκε τὴν προσευχὴν του ἐν τῷ τζαμιῷ, καὶ ὅτι ἐπιστρέφει οἰκαδὲ. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἅπαντα τὰ πλοῖα παραχωροῦσι θέσιν εἰς μέγα καϊκίον. Εἴκοσι ἄνδρες ἐνδεδυμένοι διὰ λεπτοῦ καὶ διαφανοῦς ὑφάσματος κινουσι τοῦτο πρὸς τὰ ἔμπρος. Αἱ χρυσαὶ καὶ λευκαὶ αὐτῶν κῶπαι λαμπουσι εἰς τὰς ἀκτίνας τῆς σελήνης, ὑπὸ δὲ τῶν ἐρυθρῶν καὶ χρυσοῦν θυσσανωτῶν οὐρανίσκων ἀνακαύεται ἐπὶ μεγάλου προσκεφαλαίου ἐξ ἐρυθροῦ ὀλοσηρικοῦ ὁ Κύριος τῆς ὄλης αὐτῆς μεγαλοπρέπειας. . . Οὐδὲν σημεῖον καταγγέλλει ἐπὶ τῆς ἀναρχίας αὐτοῦ μορφή, ὅτι ἅπασα αὕτη ἡ λαμπρότης οὐδὲ κατὰ ἐν χιλιοστημόριον τῷ ἐπροξένησε τέρψιν τινὰ, ὅσπην ἠσθάνθημεν ἡμεῖς ἀμφοτέρω οἱ μικροί.

Μόλις ἐξηφανίσθη ὁ Σουλτάνος, πάραυτα χίλις ἀνερχόμενα πολύχρκα βεγγαλικὰ φῶτα μεταβάλλουσι τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν. . .

Ἐὰν παρατηρήσετε κατόπιν τὴν ὑπὸ τῆς νυκτὸς εἰσέτι περιβαλλομένην, καὶ εὐθὺς εἶτα ὑπὸ τῆς φωταυγείας τῆς ἡμέρας ἀκτινοβολοῦσαν ἀκτὴν τῆς Προποντίδος, μετὰ τῶν ἐκ κυπαρίσσω ἀλάσων τῆς, τῶν ἐκατῶν τζαμιῶν καὶ τῶν χιλίων εὐμήκων μιναρέδων, τὰς ἐπὶ τῶν ἰσῶν σειομένης παμπληθεῖς σημαίας, τοὺς πρασίνοὺς γηλόφους, τὰ ὀρχοῦμενα στενὰ καϊκία καὶ μεγάλα ἀτμόπλοια, τότε δικαίως θ' ἀνακράξῃτε μετὰ τοῦ δαιμονίου Γκαίτε :

Θέλεις τοῦ ἔαρος τὰ ἄνθη,
Θέλεις τοῦ θέρους τὰς ὑπώρας,
Θέλεις πᾶν ὅτι θέλγει τ' ὄμμα,
Τὴν γῆν καὶ τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
Μ' ἐν ὄνομα νὰ ἐξυμνήσης;
ἜΩ Βόσπορε σὲ προσφωνῶ
Κί' οὕτω τὰ πάντα ἐξυμνῶ. 4

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἐπάρχουσι ἄνθρωποι τινες, οὓς ἐνῶ γνωρίζομεν καὶ παρακολουθῶμεν ἐπὶ πολλοὺς ἐνιαυτούς, ἀδυνατοῦμεν ἐν ταῦτοις νὰ πείσωμεν ἑαυτοὺς, ἐὰν εἰς τὴν τῶν μωρῶν ἢ εἰς τὴν τῶν κικῶν μοῖραν δέον νὰ ὑπαγάγωμεν. Αἰφνης ὅμως ἐκ τινος πράξεώς των—ἦν, οὐδὲ ὅ ὡς κῶκον συνάπτεω, γούν ἔχων ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ πράξῃ—καθιστῶσιν ἡμῖν τὸσον καταφανῆ τὴν κακίαν των, ὥστε ὅσον καὶ ἂν φαντασθῶμεν τὴν καρδίαν των ἀγαθὴν, ἀδύνατον ν' ἀποδώσωμεν τὸ σφάλμα εἰς τὴν κεφαλὴν των.

Βειλάνδος.

Ὁρῶμεν νὰ ἐπιμελώμεθα, ὅπως αἱ ἀφροσύναι καὶ τὰ σφάλματα τοῦ ὄχλου, μὴ καθίστανται ἡμῖν πρόξενα μίσους, ἀλλὰ γέλωτος προτιμώτερον δὲ νὰ μιμώμεθα τὸν Δημόκριτον ὡς πρὸς τοῦτο ἢ τὸν Ἡράκλειτον. Διότι οὗτος μὲν κοινωνῶν τοῖς ἀνθρώποις εἴθιζε κλαίειν. ἐκεῖνος δὲ γελᾶν. Ὁ μὲν, ἐν ἅπασιν τοῖς ἔργοις διέβλεπεν ἀνάγκην καὶ ἀθλιότητα· ὁ δὲ, φλυαρίαν καὶ ταπεινοροσύνην.—Ἀλλὰ φιλικώτερον εἶνε τὸ γελᾶν τὸν ἀνθρώπινον βίον ἢ τὸ κλαίειν αὐτόν. Καὶ δυνάμεθα εἰπεῖν, ὅτι ὑπηρετεῖ πλεον τὴν ἀνθρωπότητα ὁ γελῶν ἢ ὁ θρηνῶν. Διότι ὁ πρῶτος ἐναπολείπει ἡμῖν ποῖαν τινα ἐλπίδα· ἐνῶ ὁ δεύτερος θρηνεῖ ἀλόγως πράγματα ὧν ἀπελπίζεται τὴν βελτίωσιν. Προσέτι μεγαλοφυχίαν δεικνύει ὁ γελῶν τὰ τοῦ κόσμου ἢ ὁ θρηνῶν, ἐπειδὴ οὕτω, δῆλον ποιεῖ ὅτι πάνθ' ὅσα εἰς ἄλλους, ὄντως μέγιστα φαίνονται καὶ σφοδρότατα πάθη προσξενούσιν, αὐτῷ τὸσον μικρὰ καὶ ταπεινὰ φαίνονται, ὥστε διεγείρουσι μόνον τὸ ἐλαφρότατον καὶ κουφότατον πάθος—τὰ δάκρυα!

Σενέκας.

1) Ἡ ἐπιτυχὴς τῶν στίχων τούτων μετάφρασις ὀφείλεται τῷ φιλότῳ καὶ Σ. Μ.

AD BOE ET AD HAC

* Ἄκρον ἄωτον προούρου χειραφετήσεως—

— Πατέρα, Πατέρα . . στάσου!

— Τί θέλεις;

— Δός μου τὸ σιγᾶρό σου ν' ἀνάψω!

* Ἄκρον ἄωτον θρησκομανίας—

Νὰ ξυλοκοπῆς ἀνηλεῶς τὴν ὑπερέτρίαν σου διότι δὲν ἀναψε τὴν κανδύλαν τοῦ ἐσταυρωμένου.

* Ἄκρον ἄωτον ἀνδρός—

Νὰ προσκαλῆς εἰς μονομαχίαν κυρίαν

* Ἄκρον ἄωτον βλακῆς—

Νὰ καλῆ τοὺς πάντας βλάκας

Βέλι ερος.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ὑπὸ ΔΙΚ. Π. ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε [προηγούμενον φύλλον].)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τὴν ἐνάτην ὥραν μ. μ. τὸ ὄχημα τοῦ κ. Tréfort ἐσταμάτησεν πρὸ τῆς θύρας τῆς κ. Delrat.

Ἡ συναναστροφή ἦτο πλήρης. Ἡ ἀνάδοχος τῆς Μαγδαληνῆς ἐρριπτεν ἐπὶ τοῦ ὄρολογίου συγγνὰ βλέμματα, ὡς νὰ ἠδύνατο οὕτω νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἄφιξιν ἐκείνων, οὓς ἀνέμενε μετὰ ποσαύτης ἀνυπομονησίας. Ἐπὶ τέλους ἐφθασαν, ἡ οἰκοδέσποινα προυχώρησε μετὰ προθυμίας καὶ ὑπεδέχθη αὐτοὺς δι' εὐμενῶν ἐπιπλήξεων καὶ ἀναφωνήσεων θαυμαστικῶν προσβλέπουσα πάντοτε τῇ Μαγδαληνῇ, ἧτις δὲν ἐβράδυε νὰ ζητηθῇ διὰ μίαν polka καὶ ἀπομακρονθῇ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ χορευτοῦ τῆς, ὅστις ἦτο ὁ κ. Albert Rosly. Μετ' ὀλίγας στροφάς, οἱ δύο χορευταὶ καθίσαντες ἤρχισαν συνομιλίαν λίαν ἐνδιαφέρουσαν, ὡς ἐφαίνετο ἐκ τῶν ζῶντων αὐτῶν μορφῶν.

Ἡ κ. Delrat ἦτο ἐξάλως χαρᾶς. Περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν, καθ' ἣν ἠτοιμάζοντο νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ, ὅπως λάθωσι τὸ τέιον, ὠδήγησε τὴν Μαγδαληνὴν εἰς τὸν κοιτῶνὰ τῆς, εὐρούσα πρόφασιν τινα, καὶ ἐν τῷ ἄμα παρεβάλλεν ἐπιτηδεῖας τὸ ὄνομα τοῦ κ. Rosly εἰς τὴν ομιλίαν των.

— Εἶνε ἀληθῶς θελακτικῶς, σεβαστῆ μου, εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ χωρὶς νὰ παραχθῇ. Μοὶ ὠμίλησε πολὺ περὶ τῆς Jours, τῆς μητρὸς του, περὶ τοῦ σταδίου του, ὑπερ ἀγάπῃ μετὰ πάθους, ἐφαίνετο δ' εὐτυχῆς βλέπων ὅτι τὸν ἤκουον μετὰ

Ἡ πείρα διδάσκει, ὅτι τὰ μικρὰ ἀνέκδοτα, ἅτινα κατὰ τῆς ὑπολήψεως τῶν μεγάλων ἀνδρῶν κυκλοφοροῦνται, εὐκολώτατα καθίστανται πιστευτὰ τοῖς πολλοῖς. Οἱ δὲ πλάττοντες καὶ προστρέφοντες ποταπὰ σφάλματα εἰς μεγάλους ἀνδρας, νομίζουσι ὅτι προσφέρουσιν αὐτοῖς μεγαλειτέραν τιμὴν.

Εἶνε ἀθλιεστάτη γνῶμη τοῦ νὰ υπολαμβάνωμεν ὡς ἀξιόπιστον μάρτυρα, πᾶσαν μωρὴν κεφαλὴν πάντα νηπιόφρονα ἀνθρώπισκον, ὅστις ἤθελεν εἰπεῖ κατὰ μεγάλου ἀνδρός ὑπερβολικᾶς τινος ἀτοπίας, ἃς οὐδ' ὁ κοινότατος τῶν ἀνθρώπων μὲ μόνον πέντε ὑγιεῖ αἰσθητήρια δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ διαπράξῃται Βειλάνδος.

Νικήσας ὁ Λούκουλος τὸν βασιλέα Μιθριδάτην, διέταξεν ἵνα κατὰ τὴν θριαμβευτικὴν αὐτοῦ εἰς Ρώμην εἰσοδὸν φέρηται ὁμοῦ καὶ ὁ ἀλώθεϊς τοῦ βασιλείως θησαυρός, μεταξὺ τοῦ ὁποίου ἦν καὶ τις πλάξ χαλκίνη, ἐφ' ἧς ἦν ἐγκεχαραγμένα τὰ ἀκόλουθα.

« Ἡγεμῶν σοφὸς δὲν ἐκτίθεται εἰς κίνδυνον, ὅπως σώσῃ τὴν ὑπόληψιν ἐκείνου, ἢν αὐτὸς ἀνέδειξεν, ἀλλὰ ζητεῖ τὴν ἀσφάλειαν του ἐν τῇ ἀγάπῃ ὄλων. Ἡγεμῶν σοφὸς δὲν ἐπισωρεύει τὰ πάντα εἰς ἓνα καὶ μόνον ἀφίνων τοὺς λοιποὺς νὰ καταστρέφονται. Ἡγεμῶν δικαίος δὲν ὑποβόησιν τὴν πλεονεξίαν (ἢ φιλοδοξίαν) τινός. Ἡγεμῶν νουνεχὴς ἀποφεύγει νὰ πείθεται ἐνὶ καὶ μόνῳ, καταφρονῶν τὰς συμβουλὰς τῶν λοιπῶν. Λίαν ἐπικινδύνως πολιτεύεται ὁ ἡγεμῶν, ὅταν ἐκ συμπληθείας πρὸς ἓνα, διεγείρῃ καθ' ἑαυτοῦ τὸ μῖσος ὄλων τῶν ἄλλων. »

Συστάσας ποτὲ ἐπιτροπείας ἐν Παρισίοις ἐκ κυριῶν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς ὠραιστάτης Οὐνδίνης θυγατρὸς τοῦ στρατάρχου τῆς Γαλλίας, πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν ἐκ τῆς πλημμύρας παθόντων Ἰσπανῶν, ἀπεφασίσθη, ὅπως ὡς ἀντιδῶρον προσφέρεται τοῖς δωρηταῖς κομψοτάτη ἐκ ποικίλων καὶ εὐδῶμων ἀνθέων ἀνθοδέσμη. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των, αἱ τὴν ἐπιτροπείαν ἀπαρτιζούσαι κυρίαι, κατέλαβον ἐκάστη τὰ μᾶλλον συγχυζόμενα τῆς πόλεως μέρη, ἐκ δὲ τῶν διαβατῶν οἱ μὲν ἐλάμβανον, οἱ δὲ μόνον ὠσφραίνοντο τὰς ἀνθοδέσμας ἐκ τῶν χειρῶν τῶν δεσποινίδων καταβάλλοντες τὸν ὄβολόν των. Εἰς ἐν τῶν διαμερισμάτων, ὑπερ κατεῖχεν ἡ ὠραιστάτη Οὐνδίνη, καὶ πρὸς ἦν τὸ πλῆθος μᾶλλον προσέτρεχε, ὅπως λάβῃ ἢ ὀσφρανηθῇ ἐκ τῶν ἀθρῶν χειρῶν τῆς, μετὰ τῶν πολλῶν προσῆλθε καὶ τις Ρώσσο ἀξιωματικῶς, ὅστις καταβαλλὼν ἐκατὸν πενήτηκοντα χιλιάδας ρουβλίων ἠτήσατο τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἀνθοδέσμης δι' ἐνός φιλήματος. Ἡ θελακτικὴ Οὐνδίνη χωρὶς παντάπασιν νὰ παραχθῇ προέτεινε τὴν ἐκείνης παρεῖαν τῷ Ρώσσῳ ἀξιωματικῷ, ἐπιπροσθέσει, ἐπειδὴ οὕτω θὰ λάβῃς τι οὕτε θὰ ἐναποθέσῃς σημεῖον οὐδὲν ἐπὶ τῆς παρεῖας μου, ἰδοὺ λάβε τὸ φίλημα, ἀφοῦ πρόκειται διὰ τούτου καὶ μόνου, νὰ λάθωσιν ἔρπον μυριάδες δυστυχῶν ὑπάρξεων.

Fureteur.

προσοχής. Μοί φαίνεται δ' ότι έχει μεγάλην καρδίαν, προσέθηκε, και πνεύμα πολύ καλλιεργημένον.

Ἡ ἀνάδοχος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ εὐρη ἡσυχίαν. Κατέπηξε τὴν ἀναδεκτὴν τῆς διὰ θωπειῶν, θεωροῦσα ἐαυτὴν εὐτυχὴ ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῶν ἐντυπώσεων τῆς νεάνιδος.

Ἀμφότερα μετ' ὀλίγον ἐπανήλθον ἐν μέσῳ τῆς συναναστροφῆς.

Ἐγέλων και ἐδιασκέδαζον πολὺ, ὅταν ἕκαστος εὕρισκεν εἰς τὸ μέρος τῆς πίτας του μικρὸν παιγνίδιον, ἀντὶ τοῦ ἀναμενομένου και ἀναζητουμένου ὀσπρίου.

Ἐπὶ τέλους, περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ κ. Tréfort ὑπέδειξεν διὰ νεύματος τῇ συζύγῳ του ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀποσυρθῶσι.

Ἡ κ. Delrat ἐφίλησεν θερμότερα τὴν ἀναδεκτὴν τῆς. Κατόπιν δὲ καθήσασα παρὰ τῷ κ. Rosly, ἠρώτησεν αὐτὸν τὰ περὶ τῆς μητρὸς του.

— Ἐλαβον σήμερον τὴν πρωίαν, παρ' αὐτῆς, ἀπεκρίθη ὁ Albert, ἐπιστολὴν δι' ἧς με ἐπιφορτίζει νὰ σὰς ἀγγείλω σπουδαίαν τινα εἰδήσιν, εἶπεν ἐρυθρίασας ἑλαφρῶς.

— Ἀληθῶς; εἶδθαι ἀφορώσαν ὑμᾶς; ἠρώτησεν ἡ κ. Delrat μετὰ περιεργίας.

— Μάλιστα, κυρία και ὁ νέος μετὰ δισταγμοῦ προσέθηκε.

— Δὲν εὕρισκετε τὴν δεσποινίδα Tréfort θελκτικὴν; ἠρώτησε τὴν κ. Delrat, ἥτις δὲν ἠνόησε ποῦ ἤθελε καταλήξει, λοιπὸν, κυρία, γνωρίζω εἰς Tours νέαν τινὰ ὑμοιάζουσαν αὐτῇ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δύναται τις νὰ τὰς ἐκλάβῃ ὡς δύο διδύμους ἀδελφάς. Ἀγαπῶ τὴν κόρην ἐκείνην και ὁ πατὴρ τῆς μοί ἔδωκε τὴν χεῖρά τῆς. Οὕτως εἶμαι ὁ εὐτυχέστερος τῶν θνητῶν!

Ἡ κ. Delrat ἐξεπλάγη βλέπουσα ὅτι ὅλα τὰ σχέδιά τῆς ἀφίπταντο ὡς ἑλαφρὰ πτύλα, ἐφ' ὧν ἐφύσκουν ὁ κ. Rosly. Μόλις ἠδυνήθη νὰ συγχαρῇ αὐτὸν, βεβιασμένως, ἀφήσασα ἐκπληκτὸν τὸν νέον ὡς ἐκ τοῦ τρόπου μεθ' οὗ ἐδέχθη τὸ μυστικόν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ὁ χορὸς εὕρισκετο εἰς ὅλην αὐτοῦ τὴν λαμπρότητα, ὅτε ἡ Μαγδαληνὴ, συνοδευομένη ὑπὸ τῶν γονέων τῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν λαμπρῶς πεφωτισμένην αἴθουσαν ἐν ἧ ὁ κ. και ἡ κ. Leroire ἐδέχοντο μετὰ λεπτοτάτης χάριτος τοὺς πολυαριθμούς αὐτῆς προσκαλουμένους. Ἡ ἄποψις, ἣν παρουσίαζεν ἡ αἴθουσα τοῦ χοροῦ, ἦτο ὄντως θελκτικὴ. Ἡ ὀρχήστρα ἐπαϊάνιζε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην vals τί ἐπαγωγόν εἰς ὅλων δὲ τὰς ὄψεις ἀνεγνώσκοντο φαιδρότης και ζωηρότης σπανίως ἀπαντωμένη εἰς τόσον πολυαριθμὸς συναθροίσεις τοῦτο προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι οὐδενὸς ἐφείσθη ἡ οικογένεια ὅπως δώσῃ εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἕκτακτον λαμπρότητα.

Σειρὰ ἐκ τριῶν ἀπεράντων αἰθουσῶν περατουμένη εἰς μέγα θερμοκήπιον ἐπέτρεπεν εἰς τὰ συμπλέγματα τῶν χορευτῶν νὰ ἐκτελῶσι ἀνέτως τοὺς χαριέντας ἐξελιγμούς των. Τὸ καταγοητευμένον βλέμμα συνήντα πανταχοῦ ἀνθῆ και χλόην. Ἐπὶ τῶν ἐκ μαρμάρου μέλανος, ἐρυθροῦ και πρασίνου ἐστίων,

εἶχον τοποθετηθῆ γύρωθεν σειραὶ καμελιῶν παντὸς μεγέθους και ὅλων τῶν χρωμάτων. Τὸ θερμοκήπιον ἦτο πλήρες ποικίλων και σπανιωτάτων φυτῶν. Ἄπειρα κάτοπτρα ἀντηνῶσκον και ἰ ἐπολλαπλασίαζον τὰ μεγαλοπρεπῆ οἰκήματα. Βαρέα ἐκ δαμάσκου και Aubusson παραπετάσματα περιέβαλον τὰς θύρας και τὰ παράθυρα. Τὸ λαμπρὸν και στίλβον ὡς κάτοπτρον σανίδωμα ἐβλκυν εἰς τὸν χορὸν και τοὺς μᾶλλον ἀπαρασκευασμένους εἰς τοῦτο. Ἐκεῖ τέλος σοφῆ και διακεκριμένη καλαισθησία ἐφαίνετο ὅτι προῖστατο κατὰ τὴν διευθέτησιν πάντων. Οὐδεὶς ἰα λεπτομέρεια εἶχε παραλειφθῆ, τὸ δὲ σύνολον ἦτο ἀξιολογώτατον. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλης ταύτης πολυτελείας ἐκινεῖτο πλήθος χάριεν και ἐκλεκτῶν. Αἱ κυραὶ ἡμίλων ὡς πρὸς τὴν χάριν και καλλονὴν. Ἐπὶ τῆς κόμης και τοῦ στηθοδέσμου τῶν κυριῶν ἤστραπτον οἱ ἀδάμαντες, οἱ σμάραγδοι και τὰ βουμπίνα μεταξὺ τῶν βελούδων, τῶν μεταξωτῶν και τῶν τροχάπτων. Αἱ νεάνιδες ἐνδεδυμέναι με τοὺς προσφάτους και ἀτμώδεις στολισμούς των, ἐπανεπαυον τὴν ὄρασιν, θαμβουμένην ὑπὸ τῆς λαμπρότητος και τόσου πλοῦτου. Μόνον οἱ κύριοι με τὰ μελανά ἐνδύματά των ἐποίουν κηλίδα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀρμονίας ταύτης τῶν στιλβόντων και ποικίλων χρωμάτων.

Κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς Μαγδαληνῆς, νέος τις τριακονταετής, διαπρεπῆς τὸ ὄρος ἀλλὰ τὴν φυσιογνωμίαν ὀλίγον μελαγχολικὴν, ἀπομακρυνθεὶς τοῦ παραπετάσματος, ὅπισθεν τοῦ ὁποῦ ἐκρύπτετο πρὸ ἐνὸς τετάρτου, προῦχώρησε πρὸς τὴν οἰκοδέσποιανν και προσκλίνων μετὰ σεβασμοῦ, εἶπε, σὰς παρακκλῶ, κυρία, νὰ μοι κάμητε τὴν τιμὴν νὰ μοι παραχωρήσητε τὴν quadrille ταύτην.

Ἦθελεν εἶσθαι καλλίτερον νὰ παρουσιάσω ὑμᾶς κ. Vaillae, ἀπεκρίθη ἡ κ. Leroire μετὰ λεπτοῦ μειδιάματος, πρὸς τὴν δεσποινίδα Tréfort, τὴν θελκτικὴν ταύτην νεάνιδα, ἀφιχθεῖσαν πρὸ τινων στιγμῶν. Καὶ δι' ἑλαφροῦ τῆς κεφαλῆς κινήματος, εἶδειξεν αὐτῷ τὴν Μαγδαληνὴν καθημένην παρὰ τῇ μητρί τῆς. Πιστεύω δ' ὅτι τοιοῦτοτρόπως θέλω ἀναπληρωθῆ ἐπωφελῶς, ἐνῶ συνάμα θέλετε μοι προσφέρει ὑπηρεσίαν, δι' ἣν θὰ σὰς εἶμαι εὐγνώμων.

Ἡ κυρία Leroire δὲν ἀπεκάλυπτεν ὅλας αὐτῆς τὰς σκέψεις ἡμιλοῦσα αὐτῷ. Γυνὴ πνεύματος και γεγυμνασμένη εἰς τὰς ἐξέεις τοῦ κόσμου, ἠνόησεν ἀρκούντως τὸ ἐπιτήδειον διάβημα τοῦ νέου, ὅστις ἐζήτησε παρ' αὐτῆς τὴν quadrille ἐκείνην, ὅπως δώσῃ αὐτῇ τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὴν Μαγδαληνὴν. Προῦχώρησε λοιπὸν ἐν τῷ ἄμα ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ κ. Vaillae, πρὸς τὸ μέρος ὅθθα εὕρισκετο ἡ κ. Tréfort μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς και ἀποτεινομένη πρὸς τὴν μητέρα τῆς Μαγδαληνῆς, εἶπεν.

Ἐπιτρέψατέ μοι, ἀγαπητὴ κυρία, νὰ παρουσιάσω ὑμῖν τε και τῇ δεσποινίδι Tréfort, τὸν κ. Vaillae, ἕνα τῶν καλλιτέρων ἡμῶν φίλων, και χορευτὴν ἐξοχον προσέθηκε στρέψασα πρὸς τὴν δεσποινίδα.

— Μὲ κολακεύετε, κυρία, ἀπεκρίθη οὗτος προσκλίνων ἐνώ-

πιον τῆς κ. Tréfort και τῆς θυγατρὸς τῆς. Εἶτα διετύπωσε τὴν αἴτησιν του κατὰ τὰ εἰθισμένα και οὕτως οἱ δύο νέοι ἔλαβον θέσιν εἰς τὴν σχηματισθεῖσαν quadrille. Ὁ χορὸς ἐκείνος τοῖς ἐπέτρεψε ν' ανταλλάξωσιν ὀλίγας λέξεις.

Ἡ Μαγδαληνὴ ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς φιλοφρονήσεις τοῦ χορευτοῦ τῆς μετὰ τῆς συνήθους αὐτῆς εὐθυμίας και φαιδρότητος, χωρὶς νὰ παραχθῇ ἐκ τῶν περιέργων βλεμμάτων, ἀτινα ἐπροσηλῶντο ἐπ' αὐτῆς πανταχοῦθεν. Περαιτωθέντος τοῦ χοροῦ, ὁ χορευτὴς δὴδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν θέσιν τῆς και τὴν ἀφῆκε καταγοητευθεὶς ἐκ τοῦ πνεύματος και τῆς χάριτος αὐτῆς.

Τοῦ χοροῦ τὸ σημειωματάριον τῆς Μαγδαληνῆς ἀμείως ἐπληρώθη και μόλις ἠδυνήθη νὰ φυλάξῃ διὰ τὸν κ. Vaillae δύο μόνον χορούς, οὓς οὗτος ἐπιμόνωσ εἶχε παρακαλέσει νὰ τῷ κρατήσῃ. Ἡ δεσποινὴς Tréfort διεσκέδασεν ἐξ ὅλης καρδίας κατὰ τὸν πρῶτον τοῦτον χορὸν, πρᾶγμα μὴ συνήθως συμβαῖνον μετὰ λύπης δὲ κατὰ τὴν τρίτην τῆς πρωίας ὥραν, ἠκολούθησε τοὺς γονεῖς αὐτῆς, ὅστινες ἔκριναν ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀποσυρθῶσι πλέον τῶν πολυαριθμῶν κόπων τῆς ἐσπερίδος ταύτης.

Ἄμα ἐκάθησαν εἰς τὸ ὄχημα ὁ κ. Tréfort ἠρώτησε τὴν κόρην του ἐὰν ἦτον εὐχαριστημένη ἐκ τῆς ἐσπερίδος.

Ὡ! μάλιστα πάτερ, ἀπεκρίθη μετὰ προθυμίας. Θὰ ἤμην δὲ τῇ ἀληθείᾳ πολὺ ἰδιότροπος, ἐὰν δὲν εἶχον οὕτω, προσέθηκεν γελῶσα. Ὅθεν σὰς εὐχαριστῶ, ἀγαπητοὶ μοι γονεῖς, διὰ τὴν εὐχαρίστησιν ἣν μοι προσεφέρατε.

Ὁ πατὴρ και ἡ μήτηρ τῆς ἀντήλλαξαν εἶτα διαφόρους παρατηρήσεις, ἐφ' ὧν ἡ Μαγδαληνὴ προσέθετο τὸν λόγον τῆς. Αἰφνιδίως ὁ πατὴρ τῆς τῇ λέγει.

— Ἐξ ὅλων τῶν χορευτῶν σου, ὁ κ. Vaillae μοι ἐφάνη ὁ θελκτικώτερος.

— Φυσικώτατα, ἀπεκρίθη ἄνευ ἐνδυασμοῦ, τὸ ἐξωτερικόν του μοι ἀρέσκει, χορεύει θαυμασίως, ἀλλ' εἶνε τόσον αὐτάρεσκος, ὥστε ἀποβαίνει ἐνοχλητικὸς ἡμιλεῖ πάντοτε περὶ τῶν ἔκπων του, τοῦ ὄχηματός του, τῶν θηρευτικῶν κυνῶν του, κ. λ. κ. λ. ὑπερπαίνων ὅτι τῷ ἀνήκει και ἐπικρίνων τὰ λοιπὰ ἀνηλεῶς.

Ὁ κ. και ἡ κ. Tréfort ἀντήλλαξαν βλέμματα ὑπομειδιῶντα, ἀλλ' ὀλίγον λυπημένον.

Ἀναμφιβόλως ἡ θυγάτηρ των δὲν ἤθελε γείνει κυρία ἐπάρχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Ὁ Raoul Verneuil κατόκει μετὰ τῆς μητρὸς του τὸ πρῶτον πάτωμα ὠραίας μικρᾶς οἰκίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Estelle. Τὸ οἰκήμα των, ἀληθῶς, δὲν ἦτον οὔτε εὐρύ, οὔτε πολυτελές συνέκειτο ἐξ ἐνὸς γραφείου, ἐν ᾧ ὁ νέος ἱκτρός ἐδέχετο τοὺς πελάτας του, μιᾶς μικρᾶς αἰθούσης ἀναπαύσεως, μιᾶς αἰθούσης τοῦ δείπνου και δύο θαλάμων τοῦ ὕπνου. Ἦτο δὲ διεσκευασμένη μετὰ μεγάλης ἀπλότητος, ἀλλ' ἐν τῇ διατάξει ἐκάστου ἀντικειμένου ἤσθλανετὸ τις ὅτι ὁ διευθετήσας εἶχεν ἰδέαν νὰ και σκοπὸν. Αὕτη δὲν ἦτο τέλος ἐκ τῶν κοι-

νῶν ἐκείνων οἰκιῶν, αἵτινες ἂν και κατάφοροι ἐκ πολυτελῶν ἐπιπέλων, φαίνονται κεναί, ἐνεκεν ἐλλείψεως καλαισθησίας και εὐφύιας, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος διὰ πρώτην φοράν εἰς αὐτὴν ἐπισκέπτῃς ν' ἀναφωνῇ: Θεὲ μου, πόσον ὀλίγον πνεῦμα οἱ ἀνθρώποι οὗτοι ἔχουσι! — Ἡ κ. Verneuil, ἡ μήτηρ τοῦ Raoul, ἦτον ἀκόμη νέα, ἂν και προῶρως γηράσασα ἐκ τῶν θλίψεων, ἦτο κάτοχος ὀρθῆς κρίσεως, ψυχῆς ἐξόχου, καρδίας εὐαισθητοῦ και γενναίας και παιδείας εὐρυτάτης. Ὁ υἱὸς τῆς τὴν ἐλάτρευεν ἀλλ' ἠδύνατο νὰ μὴ τὴν λατρεύσῃ ἀφοῦ ἡ κ. Verneuil, με ὅλας τὰς βαθεῖας θλίψεις, ἄς πρὸ μικροῦ διήλθεν, ἔθετε πάντοτε φαιδρὸν μειδιάμα ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς ὑποδεχομένη τὸν υἱὸν τῆς; ἀφοῦ αὕτη ἠγωνίζετο ἀκαταπαύστως νὰ τὸν κάμῃ νὰ λησμονῇ τὰς παρελθούσας λύπας του, ἡμιλοῦσα μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς χαρᾶς και τῶν ἐλπίδων τοῦ μέλλοντος ἐρωτῶσα αὐτὸν περὶ τοῦ ἔργου του και δεικνύουσα ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς ἀσθενεῖς του, περὶ ὧν τὸν ἔκαμνε νὰ τῇ ἡμιλῇ;

Κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἕκτης Ἰανουαρίου, ἡ μήτηρ τοῦ Raoul ἐκάθητο ἐν τῇ ταπεινῇ των αἰθούσῃ τοῦ δείπνου, ἐργαζομένη παρὰ τινι τραπέζῃ και ἀναμένουσα τὸν υἱὸν τῆς. Δύο δάκρυα ἔρρεον ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς, ἀλλ' ἐσπόγγισε ταῦτα ταχέως ἐπὶ τῷ ἀκούσματι κλειδὸς στρεφομένης ἐν τῷ κλειθρῷ και ἔστρεψε πρὸς τὸν ἀφιχθέντα τὸ πρόσωπον σχεδὸν εὐθυμον.

— Καλὴ ἐσπέρα, μῆτέρ μου ἀναφώνησεν ὁ Raoul πλησιάζων πρὸς αὐτὴν, ὅπως τὴν ἀσπασθῇ.

— Καλὴ ἐσπέρα, Raoul, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ του, πληροῦσα αὐτὸν θωπειῶν. Τί ἔχεις υἱέ μου, προσέθηκε παρατηροῦσα τὴν εὐμετάβλητον τοῦ νέου φυσιογνωμίαν, ἐφ' ἧς ἀνεγνώσκοντο μεγάλη τις προκατάληψις.

(ἀκολουθεῖ)

Π Ο Ι Η Σ Ι Σ

Τῷ ΑΓΑΠΗΤῶ ΜΟΙ

ΔΗΜ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛῶ

(Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ του).

Ἄνδρα, λεν ὁ ἥλιος, ἄνακτονε,
Περὶ ἡ νύξ και ὄνει ἡ ἡμέρα,
Κυλίσται ὁ βίος μας, ὡς σφαῖρα,
Και θροῦν οἱ γλυκτέροί μας χρόνοι.

Κ' ἐν ᾧ μᾶς θλίβουν βάσανα και πόνοι,
Ἐπίς τις μᾶς θωπεῖει γλυκτέρα,
Και φίλον τις εὐχὴ συμπάθειάρα,
Τοὺς πόρους τῆς ψυχῆς μας βαλσαμώνει.

Ἄν θάλλων τῷ Μάϊου Σου αἱ ὄροι,
Ὁ βίος βέει σκάτος ἔμπρός Σου
Και κλαῖον τῶν ὀμμάτων Σου αἱ κόροι.

Σὲ ἀγαπῶ, πονθῶν, ὡς ἀδελφός Σου,
Ταλαίπωρε τοῦ βίου ὑδοιπόρε,
Καὶ ν' ἀρακτῆσης Σ' εἶχομαι τὸ φῶς Σου.
Ἄργος, 26 Ὀκτωβρίου 1884.

Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟ.

Στὰ μαῦρα ἐνδυνένο
Ἔστα μικρὸ παιδάκι
Στὸ δρόμο τὸ καῦμένο
Περπατεῖ λυπημένο
Χλωμὸ σὰν τὸ κεράκι!

Κι' ἐγὼ, πατέρας εἶμαι...
Τὸ πόρεσ' ἢ ψυχὴ μου!
«Πές μου» τοῦ λέγω «διατί
Τὴν μαύρη φορεσιὰ αὐτῆ
Σοῦ ἴδωσσαν παιδί μου;»

Πουλάκι πληρωμένο
Τὸ στόμα μισυροῖγει,
Πλὴν ἀπ' τὰ στήθη του εὐθὺς
Ἐβγῆκε στεναγμὸς βαθύς
Καὶ τὴν φωνὴ του πνίγει!

Γόρρισε καὶ μ' ἐκύτταξε
Μὲ ἴματι βουρλωμένο
Καὶ μὲ παράπονο πικρὸ
Τὸ ἄτυχο ἄκτιρο μικρὸ
Μοῦ εἶπε τὸ καῦμένο!

«Τὸν πῆραν οἱ παπάδες...
Δὲν ἔχω πιά πατέρα!
Νῆσαι ἢ φορεσιὰ μας
Μαύρη σὰν τὴν καρδιά μας
Μοῦ εἶπεν ἡ μητέρα!»

«Μὴν κλαῖς, φῶς μου, τοῦ λέγω
Τὸ Πάσχα θὰ γυρίσῃ
Καὶ μίαν ἄλλη φορεσιὰ
Θὲ νὰ σοῦ φέρῃ μὲ χρυσὰ
Καὶ θὲ νὰ σὲ στολίσῃ!»

«Τὸ λὲς γὰρ τὰ μὴν κλαίω!...
Πρὶν φύγῃ εἰς τὸν οὐρανὸν
Γιατί μοῦ εἶπε κλαίωρ!
«Δὲν θὰ σὲ ἴδω πλέον
Πτωχὸ μου ὄρφανό!»

Ἦ! μαῦρα νὰ μὴ βάλλουν
Τὰ δύστυχά μου τὰ παιδιὰ,
«Ὅταν ἐμβῶ στὸ χῶμα!
Γιατί ἴσαι τόπος στὴν καρδιά
Τὸ μαῦρο αὐτὸ χῶμα!»

Ἔρ Ἀλεξανδρεία.

Γ. Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ.

Πολλὴ θαλασσοτάξιδο, δελφίνοι φτερωτοί,
Βαπόρι μου, ποῦ γὰρ φωτὰ σοῦ καίει ἢ ἴματία της
Ἦ, κύτταξε στὸ πέλαγο, ποῦ θάβγῃ τάνοικτό,
Ἄν ἄνεμος ἀδιάντροπος φρονηξὴ στὰ μαλλιά της
Καὶ ξεγλυστρήσουν κύματα σὰν φεῖδια κρουσταλλέντα
Νὰ μοῦ τὴν ἔχῃς ἔντροπα-

Ἐκεῖ ποῦ τὸ κορμάκι της θὰ γόρρισιγαρὰ,
Γὰρ προσκεφάλι πάρε μου καὶ βάν' της τὴν καρδιά μου
Σιμά της τὴν ἀγάπη μου σοῦ δίω νὰ γυροπνῆ
Καὶ γὰρ δροσιὰ στὰ χεῖλη της σοῦ δίω τὰ φιλιὰ μου.
Δαρείσου κ' ἀπὸ τὸν ἄφρὸ τῆς θάλασσας κομμάτι
καὶ κἀνε της κρεββάτι.

Ἄθῆναι 1882.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ.

ΠΑΡΑΠΟΝΟ.

Πές μου νὰ ζῆς φεγγάρι
Ἐκεῖ ἔκει ψηλὰ γυρίσεις,
καὶ μὲ Οὐράνια χάρι
τὴν τύχτα μὲ φωτίζεις
ἢ κόρη ἐκείνη ἀκόμα
μὲ τὸ γλυκὸ της στόμα,
σοῦ λέγει ποτὲ γὰρ μὲ;

Πόσοις φοραῖς, θυμίσου
πρασμέρος ἀπὸ τὰ χέρια,
τὴν ὄψη τὴ χρυσὴ σου
θωρῶντας καὶ τὰστέργα,
μ' ὠρκίετο φιλλαν,
ἀγάπην αἰώνιαν,
ὦ! Εὐτυχεῖς στιγμαί!...

Κλῆψε γλυκὸ φεγγάρι,
ἀγάπη τῆς καρδίας μου,
τῆς νελώτης μου καμάρι
καὶ φῶς τῆς σκοτιδιᾶς μου,
ἢ κόρη τῶρα ἄκτιρη
ἀγάπη ε' ἄλλον δίρει
γιατ' εἶμαι δυστυχής!...

Ἔβησαν τὰ χρύσα ἐκείτρα...
τὰ εὐτυχισμένα νελάτα,
μαρῆθηκα τὰ κρῖτρα
ἐκείτρα τὰ δροσιὰ...
καὶ τῶρα μόνον θάβρη
ἀπελπισία μαύρη
ε' τὰ βάθη τῆς ψυχῆς.

Σ' τὸν κόσμον αὐτὸν ὠμίμενα!...
καρεῖς σὰν δυστυχίση,
κάλλω νὰ πά(η) στὰ ξένα
κ' ἐκεῖ πικρῶ νὰ ζήσῃ...
παρὰ ἐδῶ νὰ μένῃ
ποῦ ἢ ἀγάπη εἶνε ξένη,
καὶ δὲν τὸν συμπονεῖ

Ἐκεῖ τὴν δυστυχία
θὰ ἔχω συντροφιά μου
τὴ μαύρη ἐρημία
ἐλπίδα ε' τὰ δεινά μου,...
κ' ἐδῶ ἢ ἀγαπημένη
ἢ εἶν' εὐτυχισμένη
καὶ ἄς μὲ λησμορεῖ.

Ἔρ Πειραιεὶ κατὰ ὀκτώβριον 1884.